

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

**REINTEGRACE PACHATELE TRESTNÉ ČINNOSTI
DO SPOLEČNOSTI**

Vedoucí práce :	Mgr. Kateřina Hyková, Ph.D.
Autor práce :	Lenka Venzhöferová
Studijní obor :	Sociální a charitativní práce
Forma studia :	kombinovaná
Ročník :	IV.

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

15. března 2010

.....

Děkuji vedoucí práce Mgr. Kateřině Hykové, Ph.D. za metodické vedení práce,
dále děkuji RSDr. Jánovi Mišovičovi, CSc., za cenné připomínky a sociální
kurátorce paní Evě Holendové za vstřícnou a podnětnou pomoc.

OBSAH:

ÚVOD.....	7
1 FUNKCE TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY.....	8
1.1 Zásady zacházení s odsouzenými.....	9
1.2 Výchovná funkce.....	11
1.3 Vyrovnávací funkce.....	12
1.4 Regulativní funkce.....	12
2 VLIV TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY NA ODSOUZENÉ.....	13
2.1 Krátkodobé tresty odnětí svobody.....	13
2.2 Dlouhodobé tresty odnětí svobody.....	14
3 PŘÍPRAVA NA PROPUŠTĚNÍ Z VTOS.....	17
3.1 Programy zacházení a volnočasové aktivity.....	17
3.2 Zaměstnanci podílející se na zacházení s odsouzenými.....	20
3.3 Výstupní oddělení	23
3.4 Zaměstnávání odsouzených.....	24
4 PROPUŠTĚNÍ Z VTOS – REINTEGRACE NA SVOBODĚ.....	26
4.1 Podmíněné propuštění z VTOS §88.....	26
4.2 Zkušební doba a přiměřená omezení a přiměřené povinnosti při podmíněném propuštění §89.....	28
4.3 Pojem a účel dohledu §49.....	29
4.4 Povinnosti pachatele §50.....	29
4.5 Povinnosti a oprávnění probačního úředníka §51.....	30

5	SLUŽBY A ORG. ZABÝVAJÍCÍ SE REINTEGRACÍ NA SVOBODĚ.....	32
5.1	Kurátor.....	32
5.2	Probační a mediační služba.....	34
5.3	Neziskové organizace.....	36
5.4	Příklady některých pomáhajících organizací.....	37
6	PRAKTICKÁ ČÁST.....	41
6.1	Cíl šetření.....	42
6.2	Stanovení hypotéz.....	42
6.3	Metody a techniky.....	42
6.4	Výběr respondentů.....	42
6.5	Výsledky dotazníku a jejich interpretace.....	43
6.6	Celkové zhodnocení vzlesk dotazníkového šetření.....	54
7	ROZHOVORY.....	56
7.1	Struktura rozhovoru.....	56
7.2	Rozhovor č.1.....	56
7.3	Rozhovor č.2	58
7.4	Rozhovor č.3.....	59
7.5	Rozhovor č. 4.....	60
7.6	Verifikace hypotéz.....	61
	DISKUSE.....	62
	ZÁVĚR.....	64
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	66
	SEZNAM ZKRATEK.....	68
	SEZNAM PŘÍLOH.....	69

PŘÍLOHA.....	70
ABSTRAKT.....	72
KLÍČOVÁ SLOVA.....	74

ÚVOD

Pachateli trestné činnosti mohou být lidé, kteří nemusí být ve vězení, a také ti, kteří tam být musí. Tato práce se zabývá právě těmi, kteří jsou odsouzení k výkonu trestu odnětí svobody.

Mnoho lidí si asi myslí, že lidé kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody se mají ve vězení velmi dobře. Je o ně postaráno, nemusí nic dělat, mají uvařeno, střechu nad hlavou, nepracují – to má být trest?!

Takto asi mluví člověk, který je velmi málo obeznámen s touto oblastí. Ale ono je to všechno trochu jinak. Uvěznění je také především velkým tlakem na psychickou stránku člověka, hlavně na toho, jenž je uvězněn poprvé. Musí se vyrovnat na nějaký čas se „ztrátou“ rodiny, přátel, nemůže dělat to, co by chtěl, ani jít kam by chtěl. I ve výkonu trestu odnětí svobody mají odsouzení své povinnosti. Ani po propuštění z výkonu trestu na svobodu nejde vše hladce. Někteří z propuštěných nemají kam jít, nemají práci a nedisponují finančními prostředky. Zde nastupují služby, jako je např. kurátor, nebo neziskové organizace jako jsou Azylové domy, aby pomohli takovému člověku se „vstupem“ na svobodu.

„Myšlenka pomoci osobám, které prošly výkonem trestu odnětí svobody nebo pobývaly v institucích určených pro vykonání jiných soudních sankcí, má své kořeny, které jsou spatřovány:

1. V křesťanské filozofii milosrdenství a pomoci bližnímu, kterému je třeba poskytovat pomoc bez ohledu na trestný čin, charakterové vady a náboženské přesvědčení – v moderní době vyjádřené Janem Pavlem II. (Encyklika *Dives in Misericordia*)
2. Ve společenském hodnotovém systému, který bez ohledu na křesťanskou motivaci nabízí pomoc z filantropických pohnutek a sounáležitosti k lidskému společenství.

3. V celospolečenském zájmu na zdravé společnosti a její ochraně před jedinci, kteří se obtížně adaptují na obecně platné normy a ohrožují právní řád.“¹

Cílem mé bakalářské práce bylo zmapování aktivit a služeb, které připravují ve věznicích odsouzené na život na svobodě a služeb a organizací, které pomáhají s reintegrací po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Cesta do vězení je velmi snadná. Člověk se tam dostane vlastní vinou, nepozorností a někdy i hloupostí. Problém je to i u některých lidí ohrožených sociálním vyloučením. Mají ztížený přístup k získávání práce, tím i finančních prostředků a pak jsou více ohroženi kriminalitou.

1 FUNKCE TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Trest odnětí svobody má funkci výchovnou, vyrovnávací regulativní a ochranou. „Jedním z účelů trestu odnětí svobody, resp. trestu obecně, je výchovné působení na odsouzeného s tím cílem, aby po vykonání trestu vedl řádný život. Trest odnětí svobody by tedy měl být prostředkem ke změně postojů odsouzeného ke kriminálnímu způsobu života a zároveň prostředkem k přípravě odsouzeného na život ve společnosti, včetně zachování reálného kontaktu s vnější společností a získání takových dovedností, schopností a zázemí, které jsou pro život bez kriminálních aktivit nutné.“² Tato funkce je obsažena v procesu zacházení s odsouzeným.

---

¹ ČERNÍKOVÁ, V. *Sociální ochrana*. Praha : PA ČR, 2005. s.149. ISBN 80-7251-207-2.

² VALEŠ, F. – MATULOVÁ, K. *Projekt Šance – Koalice Šance*, s. 1.

1.1 ZÁSADY ZACHÁZENÍ S ODSOUZENÝMI

„Zásada individualizace

vyjadřuje požadavek zohledňovat různost vězeňské populace : populace vězňených je velmi různorodá jak osobnostními vlastnostmi, chováním, trestnou činností, kriminální kariérou, postojem k trestné činnosti, k uloženému trestu, ale i snahou či absencí problém řešit. Tato individuální různost musí být důsledně odborně zjištěna – diagnostikována a na jejím základě je vypracován program zacházení, plán výkonu trestu, který je konkretizovaný, individualizovaný, řeší konkrétní potřeby, problémy, situaci vězňeného.

Zásada normálnosti

obsahuje požadavek, aby se život ve věznicí co nejvíce blížil realitě života i nárokům, požadavkům a povinnostem. Tyto požadavky běžného reálného života se samoobslužnými aktivitami u většiny vězňených chybí. Naučit se zvládat každodenní povinnosti je jedním ze základních předpokladů sociální reintegrace. Pokud k tomu nedojde, nejsou připraveni na nároky běžného života a projevuje se to hned v prvních dnech života na svobodě.

Zásada odpovědnosti

obsahuje požadavek, aby organizování života ve věznicích obsahovalo a přinášelo více příležitostí pro odsouzené rozhodovat se a nést za svá rozhodnutí odpovědnost. Principu odpovědnosti musí ale odpovídat větší variabilita aktivit, situací, z kterých lze vybírat, hodnotit výběr, případně korigovat. V současnosti zaznamenáváme určitou liberalizaci organizace života vězňených, kde tyto možnosti jsou : např. výběr programu zacházení, volba aktivit volného času, aktivním přičiněním získat zlepšení sociálních podmínek života ve věznicí – prodloužení času na zájmové aktivity,...

Zásada bezpečnosti a bezpečí

vyjadřuje požadavek, aby u odsouzených bylo posuzováno individuální riziko ohrožení bezpečnosti společnosti (riziko útěku, riziko páčání další trestné činnosti na útěku) a také riziko ohrožení bezpečí ve věznicích (riziko pro sebe – sebepoškozování, riziko pro spoluodsouzené , personál).“³

„ Ve věznicích s ostrahou a se zvýšenou ostrahou jsou vybudována krizová centra, kam je odsouzený přemístěn v době akutní psychické krize s projevy ohrožujícími sebe i okolí a je mu poskytnuta zvýšená péče specialistů (psychologa, pedagoga, psychiatra, terapeutů) ke zvládnutí krizového stavu.

Zásada postupu

vyjadřuje požadavek individuálního plánování výkonu trestu, je to plán dílčích cílů, dílčích postupů a vedení, podněcování odsouzeného postupovat ve směru progresivním. Je to bilancování toho, co už zvládl, v čem se zlepšil a stanovení nových cílů. Naplňování této zásady je obzvláště potřebné u dlouhodobých trestů a doživotních trestů, neboť skepse plynoucí z délky trestu může být i rizikovým faktorem bezpečí věznic a bezpečnosti společnosti.

Zásada neoddělování

V této zásadě je obsažen požadavek, aby odsouzení s trestem na doživotí nepředstavovali fatálně určenou skupinu, kdy výkon trestu musí být vykonán jen v oddělení doživotních trestů. Naopak, připouští se možnost, aby za určitých podmínek naznačujících progresivní vývoj odsouzeného na doživotí, trávili část aktivit, např. zájmových, společně s vězňenými s dlouhodobými tresty. Tím je dána možnost reagovat pružněji na pozitivní změny chování vězňeného a je naplněna ve větším rozsahu zásada postupu i pro tuto skupinu vězňených.

---

³ ČERNÍKOVÁ, V. *Sociální ochrana*. Praha : PA ČR, 2005. s.102. ISBN 80-7251-207-2.

Zásada reintegrace

Vyžaduje požadavek, aby veškeré úsilí obsažené v zacházení s odsouzenými, a celý způsob výkonu trestu směřoval k sociální reintegraci odsouzeného.

Zásada sociální reintegrace se daří příznivěji naplňovat u odsouzených, kteří mají :

- sociální zázemí, udrželi si vztahy s rodinou, přáteli, kteří mají na ně dobrý vliv,
- určitou úroveň profesní přípravy (dokončený určitý stupeň vzdělání) a profesní dovednosti, které poskytují větší možnost získat zaměstnání,
- pokud došlo k určitým pozitivním změnám v pohledu, postoji a regulaci faktorů, okolností majících vztahnost k spáchané trestné činnosti,
- pokud jsou si vědomi svých problémů – mají nadhled nad svými nedostatky, chtějí je změnit a žádají o odbornou pomoc – např. kurátorů, specializovanou poradenskou pomoc,
- jsou schopni přijímat nové podněty, poznatky a zpracovávat je do svého života.“⁴

1.2 VÝCHOVNÁ FUNKCE

„ K výchovné funkci trestu odnětí svobody patří také specifické a individuální výchovné cíle.

1. **specifické výchovné cíle** jsou zaměřeny na :

- a) odstranění nežádoucích forem chování,
- b) utváření a přetváření osobnosti ve smyslu pozitivních společenských morem a cílů,
- c) překonání protispolečenských tendencí,
- d) odstranění nežádoucích návyků,
- e) umění přizpůsobit se.

---

⁴ ČERNÍKOVÁ, V. *Sociální ochrana*. Praha : PA ČR, 2005. s. 103-104. ISBN 80-7251-207-2.

2. **individuální cíle** jsou především zaměřeny na :

- a) adaptaci,
- b) osvojení si vědomostí, dovedností a návyků,
- c) přípravu odsouzeného na jeho budoucí život po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.⁵

1.3 VYROVNÁVACÍ FUNKCE – „ trest pomáhá vyrovnat se s realitou trestného činu.

- a) vyrovnání se oběti s trestným činem (ukradení auta) – negativní emoce oběti nebo pozůstalých lze eliminovat nebo alespoň kompenzovat újmou způsobenou pachatelem trest. činu, případně náhradou škody, uvěznění pachatele, pokuta, trest obecně prospěšných prací.
- b) vyrovnání se pachatele s trestným činem – trest poskytuje pachateli příležitost ke zpytování svědomí, přijetí viny a zahájení pozitivních změn chování a osobnosti.⁶

1.4 REGULATIVNÍ FUNKCE – „ trest pomáhá regulovat trestnou činnost, tj. udržet ji ve společensky únosných hranicích.

3 způsoby naplňování :

- a) **izolace** – uvězněním znemožníme uvězněnému páchat další trestnou činnost.

---

⁵ ČERNÍKOVÁ, Z. *Sociální ochrana*. Praha : PS ČR, 2005. s.104. ISBN 80-7251-207-2.

⁶ [http : // penologie.hala. sweb.cz](http://penologie.hala.sweb.cz)

- b) **odstrašení** – trest odstrašuje pachatele i potencialního od trestné činnosti, účinnější u normální populace (pocit studu, sociální stigmatizace, riziko ztráty zaměstnání, partnera, bydlení), méně účinné u psychopatů.
- c) **zacházení s vězněm** – soubor aktivit vězeňských pracovníků s cílem motivovat vězně (motivace – poskytnout mu spol. hodnotné a osobně přitažlivé výzvy : vyučení řemeslu, sport) k práci na sobě a tím pomáhá zvyšovat jeho šance na reintegraci.“⁷

2 Vliv trestu odnětí svobody na odsouzeného

2.1 Krátkodobé tresty odnětí svobody

„Dochází zde k přerušení vazeb a ke špatnému působení vězeňského prostředí na odsouzeného. Krátkodobé tresty se ukládají za trestné činy, jako je např. krádež. U těchto trestů je otázkou, zda by nebylo lépe je nahradit tresty alternativními, např. trest obecně prospěšných prací, narovnání,....U krátkodobých trestů nedochází asi ani k převýchově, neboť na to je zde nedostatek času.“⁸

„Často se uvádí, že z hlediska praktického zabezpečení výkonu trestu odnětí svobody by měl trvat alespoň 6 měsíců, aby bylo možno poskytnout dostatečný čas k nápravě pachatele a svým represivním působením varovat před případnou recidivou. U trestů odnětí svobody kratších než šest měsíců není z časových důvodů účelné ani možné zavádět plánovitý resocializační program, který by měl na odsouzeného působit.“⁹ „U některých pachatelů mohou tyto tresty mít

---

⁷ [http : //penologie.hala.sweb.cz](http://penologie.hala.sweb.cz)

⁸ Srov. KARABEC, Zd. a kol. *Krátkodobé tresty odnětí svobody*. Praha : Kufir, 2000. s.22. ISBN 80-86008-76-2.

⁹ KARABEC, Zd. a kol. *Krátkodobé tresty odnětí svobody*. Praha : Kufir, 2000. s.22. ISBN 80-86008-76-2.

odstrašující příklad. Vědí již, jak se společnost staví k jejich trestnému činu, a že toto jednání nezůstane bez potrestání.“¹⁰

„Rizikem selhání jsou méně ohroženi lidé, kteří byli trestáni poprvé a krátkodobě, jejichž osobnost není narušena, mají fungující sociální zázemí a zachované pracovní návyky, případně mají nějakou profesní kvalifikaci.“¹¹

2.2 DLOUHODOBÉ TRESTY ODNĚTÍ SVOBODY

„Společnost stále chápe umístění pachatelů trestných činů do vězení, jako nejlepší řešení a trest za jejich kriminální chování a také jako ochranu společnosti před opakovanými aktivitami vězněného. Mezi problémy kterými mohou trpět dlouhodobě uvězněni patří např. ztráta iniciativy, celková apatie, vytrácejí se vzorce sociálně žádoucího chování, které se ve vězení nemohou adaptovat, uvězněni ztrácejí aktivitu a přicházejí také o své zájmy. Potlačuje se osobitost, která má v důsledku za následek ztrátu odpovědnosti za své rozhodování. Dochází k degradaci osobnosti odsouzeného. U mladších vězňů je zde možnost náchylnosti k získávání nežádoucích návyků.“¹²

„Jako prokazatelně negativní vlivy uvězněni jsou nyní uváděny : přerušení pozitivních sociálních vazeb s původním prostředím (rodinou, přáteli, atd.), přerušení pracovních aktivit a vztahů, vykořenění z běžného života společnosti vedoucí po propuštění k problémům s opětovným začleněním do často již změněného prostředí.“¹³

„Odborníci zabývající se tímto problémem konstatují, že dlouhodobé uvězněni má spíše nežádoucí účinky a svůj účel nesplňuje. Pachatelé po propuštění nadále vedou kriminální život a při odchodu nevykazují takřka žádné změny.“¹⁴

---

¹⁰ Srov. tamtéž

¹¹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2004. s.825. ISBN 80-7178-802-3.

¹² Srov. KARABEC, Zdeněk a kol. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody*. Praha : Kufr, 2004. s.124. ISBN 80-7338-024-2.

¹³ Tamtéž, s.128.

¹⁴ Srov. tamtéž, s.128.

„Mezi problémy prvovězňených patří problém s kázní a s adaptací na výkon trestu. U některých prvovězňených se uvádí délka adaptace asi 3 měsíce. Pouze některým toto může trvat i půl roku. Recidivisté již takové problémy nemají. U těchto osob má adaptace délku několika hodin až 14 dnů. Některým trest odnětí svobody přijde jako nepřiměřený, jiní ho považují za součást svého života. Zde odborníci tvrdí, že většina odsouzených si nemyslí, že by je měl jejich trest odradit od další kriminální činnosti. Také uvádějí, že asi po 5-7 letech uvěznění se trestaný jen výjimečně bezproblémově zařadí do běžné společnosti. Dlouhý pobyt ve vězení člověka velmi poznamená.“¹⁵

„Dlouhodobý pobyt ve vězení by skutečně neměl představovat jen trest dlouhodobého zbavení svobody v rozhodování, jednání a chování odsouzeného jedince, mechanické přerušování jeho kriminální kariéry a ochranu společnosti před jeho potenciálním pokračováním v trestné činnosti, ale alespoň u té části dlouhodobě uvězněných, která má k tomu předpoklady, by měl důrazně směřovat k zásadnímu přehodnocení postoje k vlastnímu asociálnímu jednání, k radikální změně životního stylu, příp. životních postojů.“¹⁶

„Mezi psychologické aspekty věznění patří prizonizace (postupné přizpůsobování se životu ve vězení). Tento pojem zavedl Donald Clemmer, sociolog, který pracoval ve vězení. Jde zde o přebírání vězeňských hodnot. Prizonizací se nováček stává plnohodnotným trestancem. Na prizonizaci se názory různí. Jedni odborníci říkají, že je to mýtus a druzí souhlasí s tím, že k určité prizonizaci dochází ale ovlivňují ji priority vězněného, četnost a síla styků s vězeňskou subkulturou. Pokud chce vězněný přestát výkon trestu musí se přizpůsobit životu ve vězení. Musí přijmout pravidla a normy a osvojit si pro něj výhodnější formy chování. V prizonizaci se rozlišují dva pohledy : institucionalizace, jež označuje přizpůsobení se vězeňskému životu a ideologizace, kde se projevuje ztotožnění s kriminální subkulturou (např. užívání vězeňského argotu, či přijetí vězeňských norem, pravidel, postojů a hodnot). Dá se říci, že dlouhodobé tresty vlivem prizonizace znemožňují úspěšnost reintegrace

---

¹⁵ Srov. tamtéž, s.128.

¹⁶ KARABEC, Z. a kol. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody*. Praha : Kufir, 2004. s.142. ISBN 80-7338-024-2.

propuštěného. „Člověk v dlouhodobém výkonu trestu odnětí svobody je sociálně izolován. Je přerušen styk s rodinou, přáteli,... Rodina se často špatně vyrovnává se skutečností uvěznění některého jejího člena. Přitom je to právě rodina, která pomáhá zvládat uvěznění. Ona je zdrojem pomoci a podpory. Na jedné straně však zvyšují stres, který provází uvězněného po návštěvě rodiny. Uvědomuje si, že nemůže ovlivňovat různé události. Na druhé straně, pokud dojde k přerušení kontaktů, uvěznění si zvykají lépe na výkon trestu, ale mají ztíženou situaci při přechodu do normálního života po propuštění. Pro mnohé rodiny je uvěznění spojeno s nemožností zabezpečení. Dobré vztahy s rodinou mohou mít pozitivní vliv na působení různých faktorů ve vězení“.¹⁷ „Odsouzení by měli být umístováni v ústavech nalézajících se v blízkosti jejich domova, neboť možnost častějšího kontaktu s rodinou, přáteli a spolupracovníky mívá nezanedbatelný resocializační efekt, a to jak v penitenciárním i postpenitenciárním dosahu“.¹⁸

„Dlouhodobě věznění procházení 3 etapami :

1. vzdání se minulosti – postupné přivyknutí si na život ve vězení
2. příprava na změnu – odpoutání se od vězeňského života
3. šok ze svobody – přizpůsobení se nové situaci na svobodě“.¹⁹

„Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy k provádění výkonu doživotních trestů a dalších dlouhodobých trestů odnětí svobody vymezila tyto cíle :

- zabezpečit, aby věznice byly spolehlivým a bezpečným místem pro všechny, kteří s těmito vězni pracují nebo je navštěvují.
- zabránit škodlivým účinkům doživotních a dlouhodobých tr. odnětí svobody.
- rozšířit a zlepšit možnosti pro tyto vězně k úspěšnému znovu začlenění do společnosti a k vedení řádného života po propuštění.“²⁰

---

¹⁷ Srov. KARABEC, Z. a kol. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody*. Praha : Kufr, 2004. s.149. ISBN 80-7338-024-2.

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, L. – ČERVINKA, F. *Forenzní psychologie*. Praha : SUPPORT, 1994. s. 143.

¹⁹ Srov. tamtéž, s.162.

²⁰ Srov. KARABEC, Z. a kol. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody*. Praha : Kufr, 2004. s.144. ISBN 80-7338-024-2.

3 PŘÍPRAVA NA PROPUŠTĚNÍ Z VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

3.1 PROGRAMY ZACHÁZENÍ A VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Vězni mají při výkonu trestu stanovené povinné aktivity, které stanoví věznice a aktivity dobrovolné, které si odsouzený sám zvolí. Každý odsouzený má svůj program zacházení.

Tyto programy obsahují :

a) „aktivity pracovní, zejména tedy

- zaměstnávání (práce odsouzených za odměnu ve vztahu obdobném pracovněprávním vztahům),
- práce ve prospěch věznice, resp. k zajištění každodenního provozu (povinné brigádnické práce bez nároku na odměnu, např. tzv. rajóny),
- pracovní terapie pod vedením odborného zaměstnance, terapeuta (bez nároku na odměnu).

Cílem pracovních aktivit v reintegračním kontextu je zejména : vytvoření a posílení pracovního návyku, zdroj finančních příjmů během výkonu trestu, povinnost a odpovědnost během výkonu trestu, výchovné působení prostřednictvím práce atd.“²¹

b) „vzdělávací aktivity, zejména

základní vzdělání (věznice ve spolupráci se základními školami zajišťuje výuku a dokončení základního vzdělání), střední odborné vzdělávání (plnohodnotné středoškolské vzdělávání, realizované předními středními školami a učilišti Vězeňské služby ČR v rámci tzv. školského vzdělávacího střediska VS ČR: prakticky též doplnění základního vzdělání). Vzdělávání vedené či kontrolované zaměstnanci VS ČR (rekvalifikační kurzy, neformální vzdělávací programy, případně též vedené odsouzenými pod kontrolou VS ČR),

---

²¹ MATULOVÁ, K. – VALEŠ, F. *Projekt Šance – Koalice Šance*, s.3.

distanční/korespondenční vzdělávání.²² Vzdělávací aktivity si kladou za cíl, aby si odsouzení stále zvyšovali svoji kvalifikaci a měli tedy více možností se uplatnit na trhu práce, až budou propuštěni.

c) „speciálně výchovné aktivity, se snaží, aby odsouzený změnil své postoje ke kriminálnímu chování, stal se odpovědnějším za svůj život a své skutky. Používá se zde tedy terapie, např. arteterapie, psychoterapie,..., dále to může být poradenství sociálně-právní a také učení se zvládat svoji agresivitu.²³

Mezi metody, které také mohou pomoci v práci s trestanými, patří kognitivní a behaviorální psychoterapie :

„Behaviorální techniky jsou zaměřeny na eliminaci nevhodných vzorců chování a na nácvik přijatelnějších variant. Určitou nevýhodou bývá, že ve stresové situaci se s větší pravděpodobností stejně uplatní dříve zafixované způsoby chování, např. agrese, impulzivita, které jsou nežádoucí.

Kognitivní techniky jsou zaměřeny na dosažení změny v uvažování a na pochopení mechanismů, jež mohou vést k recidivě. Pachatel se učí vnímat kritické podněty a porozumět vlastním reakcím na ně. Úspěšnost jakékoli formy terapie je závislá na motivaci pachatele, zda chce nějaké změny dosáhnout a má dostatečnou důvěru k terapeutovi i tomuto programu.²⁴

d) zájmové aktivity, kterými se odsouzení zabývají po svůj volný čas. Je dobré když odsouzení tyto aktivity využívají a získávají různé dovednosti a vědomosti, než když svůj trest jen tak „odsedí“. „Jde o to, že odsouzený by se již v době výkonu trestu odnětí svobody měl ve svém volném čase co nejčastěji setkávat s takovými možnostmi a podmínkami, které ho budou reálně obklopotovat po jeho propuštění.

---

²² MEZI VĚZENÍM A KOMUNITOU – *Sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňů osob.* Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s., 2008. s.45. ISBN 978-80-904116-0-9.

²³ Srov. tamtéž, s.46.

²⁴ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese.* Praha : Portál, 2004. s.828. ISBN 80-7178-802-3.

Zacházení s odsouzenými v průběhu jejich volného času, sleduje zejména tyto dílčí cíle :

- udržet tělesné a duševní zdraví odsouzených
- přispět k bezporuchovému výkonu trestu odnětí svobody (tj. především ve smyslu prevence mimořádných událostí),
- zajistit regeneraci sil odsouzených vynakládaných při pracovní činnosti. To se samozřejmě týká pouze zaměstnaných odsouzených, zatímco
- u nezaměstnaných je naopak nezbytné zajišťovat v jejich „volném čase“ spíše jisté pravidelné odčerpávání přebytečné energie, a to smysluplnou náhradní pracovní, sportovní nebo jinou činností,
- pobavit odsouzené (nikoli je rozptýlit za zcela nežádoucím účelem alespoň chvilkového zapomenutí na jistě neutěšenou vězeňskou realitu). Tím účinněji působit proti neoddiskutovatelně nepříjemné skutečnosti zbavení člověka svobody, což má vedle pozitivních důsledků i závažné negativní sekvence : demotivace, nivelizace, snižování tolerance frustraci, stavy rozladěnosti, vegetativní afektová labilita, odcizování se skutečnosti a iluzivní prosnívání budoucího života - překonat spotřebitelské návyky trávení volného času, vytvořit a posílit hodnotnější, kulturnější potřeby a návyky směřující k postupné změně životního stylu. Za penologický úspěch považujeme jeho „život v zákonnosti“ a tolerujeme mu v takovém případě i možná svérázný způsob tohoto života.“²⁵

e) utváření vnějších vztahů

„Právní předpisy kategorii utváření vnějších vztahů blíže nespecifikují, z povahy věci do ní spadá podpora a posilování sociálního zázemí odsouzených, tzn. typicky udržování kontaktů s rodinou a blízkými osobami, udržování přehledu o vnějším světě, udržování kontaktu s příslušnými pomáhajícími profesemi (např. PMS, sociální kurátoři), řešení otázek týkajících se vztahů odsouzených ve

---

²⁵ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice : VŠ evropských a regionálních studií, 2005. s.143. ISBN 80-86708-05-5.

vnějším světě (např. závazky odsouzených, pracovní uplatnění a bydlení pro dobu po propuštění) atd.“²⁶

„Zacházení s vězni musí směřovat k reintegračnímu cíli, tj. ke znovuzачlenění člověka propuštěného z vězení do svobodné společnosti, a to po stránce profesní, sociální atd. Aby se tento záměr zdařil, je třeba osobám nacházejícím se ve výkonu trestu odnětí svobody postupně pomoci nalézat hodnotné, smysluplné alternativy k jejich dosavadnímu neutěšenému, neúspěšnému, k uvěznění vedoucímu životu.“²⁷

3.2 ZAMĚSTNANCI PODÍLEJÍCÍ SE NA ZACHÁZENÍ S ODSOUZENÝMI

Speciální pedagog

„Zásadní činností speciálního pedagoga je metodická a koordinační činnost v oblasti speciálně pedagogických preventivních a poradenských služeb, přičemž má určovat a aplikovat účinné diagnostické a výchovné metody a postupy. Speciální pedagog vypracovává koncepce programu zacházení pro jednotlivé skupiny odsouzených, které mají podobu konkrétních projektů včetně personálního, materiálního a finančního zajištění.“²⁸

„Aby pedagog „nezplaněl“, tj. nezměnil se v pouhého administrátora odtrženého od vězeňské reality, je od něj (prozíravě) vyžadováno, aby se osobně podílel na přímém zacházení s vězni (např. vedl některý zájmový kroužek, sportovní nebo kulturní akce apod.).“²⁹

---

²⁶ MATULOVÁ, K. – VALEŠ, F. *Projekt Šance – Koalice Šance*, s.4.

²⁷ HÁLA, J. *Bolest a naděje vězení*. Praha : Triton, 2007. s.71-72. ISBN 978-80-7387-013-3.

²⁸ MEZI VĚZENÍM A KOMUNITOU – *Sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňů osob*. Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o. s. , 2008. s.38. ISBN 978-80-904116-0-9.

²⁹ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice : VŠ evropských a regionálních studií, 2005. s.61. ISBN 80-86708-05-5.

Sociální pracovník

„Základním úkolem sociálního pracovníka je samostatná sociální práce, která je zaměřena zejména na plynulý přechod odsouzených do řádného občanského života. Sociální pracovník poskytuje odsouzeným samostatné sociálně-právní poradenství a provádí výchovnou a poradenskou činnost. Navazuje kontakty s rodinnými příslušníky odsouzených a podílí se na řešení jejich sociálních problémů. Vypracovává sociální posouzení odsouzeného s doporučením programu zacházení a event. individuální socioterapeutický plán“.³⁰

Vychovatel

„Vychovatel má pedagogicky působit na své svěřence, které osobně zná. Stejně tak musí rozumět sociálním vztahům a atmosféře panující ve skupině. Měl by rozpoznat odsouzené mající sklony k sebepoškození, útěkům, šikaně. Sám vytipovává odsouzené s aktuálními psychickými problémy a upozorňuje na ně odborné zaměstnance věznice. Vychovatel také vyřizuje žádosti a stížnosti odsouzených, organizuje pravidelná setkání a informuje je o důležitých skutečnostech. Vychovatel, který má na starosti nástupně oddělení, seznamuje nově příchozí odsouzené s jejich právy a povinnostmi, v případě cizích státních příslušníků musí zajistit poučení v jejich mateřském jazyku. Vychovatel musí dle funkční náplně zabezpečit zvýšenou individuální péči o odsouzené v krizových situacích a odsouzené se závažnějšími sociálními problémy.“³¹

„Ve spolupráci zejména s psychologem vede odsouzené k přijetí viny a odpovědnosti (morální i materiální) za spáchaný trestný čin. Motivuje odsouzené ke změně dosavadního životního stylu, učí je lépe jednat s lidmi,

---

³⁰ MEZI VĚZENÍM A KOMUNITOU – *Sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s., 2008. s.40. ISBN 978-80-904116-0-9.

³¹ Tamtéž, s. 40-41.

zvládat náročné životní situace (ne moralizováním, nýbrž osobním příkladem a každodenním setkáváním se s nimi.).³²

Psycholog

„Mezi základní činnosti psychologa působícího ve vězeňství patří psychologická diagnostika, individuální nebo skupinové psychologické poradenství a psychoterapie. Psycholog musí ve věznici nebo vazební věznici „žít mezi lidmi“, nikoli vedle nich, zahlobán do svých úzce odborných problémů. Psycholog má i nezastupitelnou povinnost nejrozmanitějšími způsoby přispívat ke zlepšování psychohygienických podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody (také zde je jeho úloha obdobná úloze lékaře a je nanejvýš žádoucí, aby oba tito odborníci úzce spolupracovali a své úsilí dobře koordinovali).“³³

Duchovní

„Začátkem devadesátých let dvacátého století byla v českých věznicích obnovena duchovní služba. Vykonávají ji pověřeni zástupci státem registrovaných církví nebo náboženských společností. Ti se buď stávají kaplany (a tím zaměstnanci Vězeňské služby ČR) nebo duchovní službu vykonávají jako dobrovolníci.“³⁴

„Zacházení předpokládá vlastní aktivitu vězně směřující k takovým změnám v jeho chování a jednání, které by vytvořily předpoklady pro znovuzачlenění do pracovního, sociálního i kulturního života společnosti. V jádru jde o to, pomoci nejprve vězněnému člověku probudit vlastní svědomí

---

³² HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice : VŠ evropských a regionálních studií, 2005. s.60. ISBN 80-86708-05-5.

³³ Tamtéž, s. 58.

³⁴ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice : VŠ evropských a regionálních studií, 2005. s. 59. ISBN 80-86708-05-5.

a uvědomit si hanebnost, nehumánnost a protiprávnost spáchaného trestného činu, za který byl řádným soudem spravedlivě odsouzen.“³⁵

„ V následování Krista jde o to pomoci i odsouzeným nalézt naplněný život navzdory vnitřní vině či vnější izolaci. To vyžaduje podporu v důstojnosti, lásce, soukromí a bezpečí. Odsouzenému je třeba pomoci – navzdory jeho vině

a způsobenému utrpení – obnovit laskavý vztah - K sobě

- K bližnímu

- K Bohu

aniž by se vytěšňovala pravda o spáchaném zle a vyplývající vině. Jen takto může odsouzený vnitřně zpracovávat vědomí své viny, trestu a smíření. Vytvářet se mají nejen jednotlivé „face-to face“ vztahy pomoci, ale je třeba otevírat životní prostor vzájemného přijímání a lásky, tzn. darovat druhému domov, i v prostředí věznice. To platí zejména pro propuštění z výkonu trestu, kdy je třeba předem budovat vnitřní i vnější mosty ke „společnosti lásky“. Teprve takto je poskytována charitní a diakonická služba úplná a křesťansky optimální. CO je konáno, určují právo, sociální práce, pedagogika atd. JAK je to konáno, tzn. v jakém duchu se s klientem zachází, se odvíjí od poslání a spirituality pomáhajícího“.³⁶

3.3 VÝSTUPNÍ ODDĚLENÍ

„Příprava odsouzeného na propuštění z výkonu trestu se v době předcházející propuštění realizuje jeho umístěním na výstupní oddělení. Toto oddělení má volnější režim a práce s odsouzeným je v něm zaměřována na přípravu na samostatný způsob života mimo věznici. Výstupní oddělení by mělo plnit zásadní roli v reintegraci odsouzeného bezprostředně po výstupu z věznice. Zejména by mělo odsouzeného podporovat v odpovědnosti a samostatnosti a zároveň mu poskytnout základní rámec kompetencí, nutných k životu na svobodě. Podle zákona o výkonu trestu se výstupní oddělení zřizují ve všech typech výkonu trestu, přičemž se do nich zpravidla zařazují na přiměřenou dobu před výstupem

---

³⁵ Tamtéž, s.159.

³⁶ Prof. Dr. POMPEY, H. – Cyrilometodějská teologická fakulta v Olomouci – *studijní materiály*.

(obvykle 6 měsíců) odsouzení : - jimž byl uložen trest na dobu delší než 3 roky, jimž je třeba pomáhat při vytváření příznivých podmínek pro samostatný způsob života. Při zařazování na výstupní oddělení se využívá principu dobrovolnosti, založeném na motivaci odsouzeného připravit se na propuštění. Výstupní oddělení jsou primárně určena pro odsouzené, kteří vystupují z věznice na tzv. pevný výstup (tedy po vykonání celého trestu), mohou do nich však být zařazeni i odsouzení připravující se na podmíněné propuštění. Program zacházení na výstupním oddělení je specifický, jeho základem mají být aktivity samoobslužné, speciálně výchovné a extramurální (aktivity zaměřené na kontakt odsouzeného s vnějším světem a na posílení sociálních vazeb pro dobu po propuštění). Účelem samoobslužných aktivit je naučit odsouzené být samostatnými v zajištění si svých základních hygienických a společenských potřeb.³⁷

3.4 ZAMĚSTNÁVÁNÍ ODSOUZENÝCH

„Velmi důležité je zaměstnávání odsouzených, což považují Evropská vězeňská pravidla za velmi podstatný činitel sociální a integrační. U nás toto řeší zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu. § 28 stanovuje základní povinnosti odsouzených, mezi nimiž je i povinnost pracovat. Pokud tedy není odsouzený uznán neschopný práce z důvodu nemoci. Odměny za práci upravuje nařízení vlády ČR č. 365/1999 Sb., a vyhlášky MS ČR. Mezi další zákony patří např. zákon č. 263/1993 Sb., - u vazebně stíhaných. Fakt, že odsouzený pracuje, hraje velkou roli při návratu z výkonu trestu. Získá tím především pracovní návyky a také se např. díky rekvalifikačním kurzům, či dokončenému vzdělání může pokusit získat lepší uplatnění na pracovním trhu. Svoji práci ve vězení může také hradit sociální pojištění, může se podílet na úhradě nákladů na trestní řízení, či plnit vyživovací povinnost, nebo splácet své dluhy.

---

³⁷ MEZI VĚZENÍM A KOMUNITOU – *Sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňů osob.* Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008. s.51-52. ISBN 978-80-904116-0-9.

„Práce pro vězně a motivy k jejich práci jsou různé. Na prvním místě však jednoznačně převažují :

- **peníze**, prostředky k nákupu tolik žádaných věcí ve vězení jako je káva, cigarety, tabák, které současně jsou i dobrým platidlem ve vězeňské komunitě. Finanční příjem ve vězení navíc umožňuje určitou nezávislost, tedy ekonomickou soběstačnost.
- **aktivita**, tedy příležitost k zahnání nudy, čili aby čas rychleji utíkal. Pracovní zařazení mu přinese možnost rozptýlení a snížení rizika ponorky.
- **sociální kontakt** je dalším přínosem pracovního zařazení pro odsouzené. Mají možnost setkávat se s více lidmi včetně civilních zaměstnanců.
- **seberealizace** může být ve vězení také motivací k práci a pracovnímu výkonu, i když spíše ojedinělou.“³⁸

Mezi pracovní činnosti, které mohou odsouzení vykonávat ve věznicích patří např. práce v prádelně, úklid nebo údržba. Vězně mohou zaměstnat také podnikatelé. Většinou se jedná o práce manuální – balení propagačních materiálů,.... Zde je to ale trochu složitější. K této práci je třeba písemného souhlasu mezi vězněm a podnikatelem a také se tato práce často uskutečňuje mimo prostory věznice. Bohužel je někdy tato spolupráce nemožná. Je méně odsouzených, kteří mohou mít volný pohyb při výkonu práce. Proto se snaží Vězeňská služba o zajištění prostor, které by si mohli podnikatelé pronajmout a kde by se uskutečňovala výroba, či mohou zavádět výrobu vlastní přímo v areálu věznic.“³⁹

„Získání a upevnění návyku pracovat zvyšuje ve značné míře šanci odsouzeného na reintegraci do svobodné společnosti po propuštění z vězení.“⁴⁰

---

³⁸ ČASOPIS ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ, Praha : VS ČR, 2/2009. s. 13-14. ISSN 1213-9297

³⁹ Srov. MEZI VĚZENÍM A KOMUNITOU – *Sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s., 2008. s.47-49. ISBN 978-80-904116-0-9.

⁴⁰ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice : VŠ evropských a regionálních studií, 2005. s.127. ISBN 80-86708-05-5.

4 PROPUSŘTĚNÍ Z VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY-REINTEGRACE NA SVOBODĚ

§ 88

4.1 PODMÍNĚNÉ PROPUSŘTĚNÍ Z VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

(1) Po výkonu poloviny uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody může soud odsouzeného podmíněně propustit na svobodu, jestliže odsouzený po právní moci rozsudku, zejména ve výkonu trestu svým chováním a plněním svých povinností prokázal polepšení a

a) může se od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život, nebo

b) soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného.

(2) Jestliže odsouzený za přečin prokázal svých chováním a plněním svých povinností, že dalšího výkonu trestu není třeba, může ho soud podmíněně propustit na svobodu i před tím, než vykonal polovinu uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody.

(3) Soud při rozhodování podle odstavce 1 a 2 přihlédne také k tomu, zda odsouzený včas nastoupil do výkonu trestu a zda částečně nebo zcela nahradil či jinak odčinil škodu nebo jinou újmu způsobenou trestným činem. Jestliže odsouzený vykonával ochranné léčení před nástupem výkonu trestu odnětí svobody nebo v jeho průběhu přihlédne soud i k projevenému postoji odsouzeného k výkonu ochranného léčení.

(4) Osoba odsouzena za trestný čin vraždy (§140), zabití podle §141 odst. 2, těžkého ublížení na zdraví podle §145 odst. 3, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení podle §149 odst. 4, nedovoleného přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy podle §159 odst. 3,4 neoprávněného odebrání tkání a orgánů podle §164, odst. 3,4, obchodování s lidmi podle §168 odst. 4,5, zbavení osobní svobody podle §170 odst. 2,3, zavlčení podle §172 odst.3,4, loupeže podle §173 odst. 3,4, braní rukojmí podle §174 odst. 3,4, vydírání podle §175 odst. 3,4, znásilnění podle §185 odst. 3,4, pohlavního zneužití podle §187 odst. 3,4, obecného ohrožení podle §272 odst. 2,3, nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy podle §283 odst. 4, získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§290), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny podle §292 odst. 3, vlastizrady (§309), rozvrácení republiky (§310), teroristického útoku (§311), teroru (§312), sabotáže (§314), vyzvědačství podle §316 odst. 3,4, válečné zrady (§320), násilného překročení státní hranice podle §339 odst. 3, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle §340 odst. 4, genocida (§400), útoku proti lidskosti (§401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§402), přípravy útočné války (§406), styků ohrožujících mír (§409), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje podle §411 odst. 3, válečné krutosti (§412), perzekuce obyvatelstva (§413), plenění v prostoru válečných operací (§414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle §415 odst. 3, jakož i osoba odsouzená k výjimečnému trestu odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let §54 odst. 2, mohou být podmíněně propuštěny až po výkonu dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody, nehrozí-li s ohledem na okolnosti činu, za který byla odsouzena a povahu její osobnosti opakování spáchaného nebo jiného obdobného zvláště závažného zločinu.

(5) Osoba odsouzená k výjimečnému trestu odnětí svobody na doživotí může být podmíněně propuštěna až po nejméně dvaceti letech výkonu tohoto trestu, nehrozí-

li s ohledem na okolnosti činu, za který byla odsouzena, a povahu její osobnosti opakování spáchaného nebo jiného obdobného zvláště závažného zločinu.⁴¹

§ 89

4.2 ZKUŠEBNÍ DOBA A PŘIMĚŘENÁ OMEZENÍ A PŘIMĚŘENÉ POVINNOSTI PŘI PODMÍNĚNÉM PROPUŠTĚNÍ

(1) Při podmíněném propuštění stanoví soud zkušební dobu na jeden až sedm let, zkušební doba počíná podmíněným propuštěním odsouzeného na svobodu. Soud může zároveň vyslovit nad pachatelem dohled. Na výkon dohledu se užije obdobně §49 až §51.

(2) Podmíněně propuštěnému může soud uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v §48 odst. 4, směřující k tomu, aby vedl řádný život, může mu též uložit, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil. Podmíněně propuštěnému podle §88 odst. 2 soud uloží, aby se ve zkušební době zdržoval v určené době zejména v nočních hodinách a ve dnech pracovního klidu a pracovního volna ve svém obydlí, nebo aby vykonal práce ve prospěch obcí, státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, anebo aby složil uloženou peněžní částku na pomoc obětem trestné činnosti na účet soudu.

(3) Celková doba trvání určeného pobytu podmíněně propuštěného v obydlí podle odstavce 2 nesmí přesáhnout jeden rok, a to i v případě stanovení delší zkušební doby. Výkon prací podle odstavce 2 může být stanoven ve výměře od 50 do 200 hodin. Částka na peněžitou pomoc obětem trestných činů podle odstavce 2 se stanoví ve výměře od 2000 Kč do 10 000 000 Kč, při stanovení této částky přihlédne soud také k osobním a majetkovým poměrům odsouzeného a vzhledem

---

⁴¹Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., § 88.

k tomu může stanovit, že určená částka bude zaplacená v přiměřených měsíčních splátkách.⁴²

§ 49

4.3 POJEM A ÚČEL DOHLEDU

(1) Dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele s úředníkem Probační a mediační služby, spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývající ze zákona.

(2) Účelem dohledu je

a) sledování a kontrola chování pachatele, čímž je zajišťována ochrana společnosti a snížení možnosti opakování trestné činnosti,

b) odborné vedení a pomoc pachateli s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život.

(3) Dohled nad pachatelem provádí probační úředník.⁴³

§ 50

4.4 POVINNOSTI PACHATELE

Pachatel, kterému byl uložen dohled, je povinen

a) spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu probační úředník stanoví a plnit probační plán dohledu,

b) dostavovat se k probačnímu úředníkovi ve lhůtách, které mu probační úředník stanoví,

---

⁴² Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., § 89

⁴³ Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., § 49

c) informovat probačního úředníka o svém pobytu, zaměstnání a zdrojích obživy, dodržován í soudem uložených přiměřených omezení a přiměřených povinností a jiných důležitých okolnostech pro výkon dohledu určených probačním úředníkem,

d) umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí, ve kterém žije.⁴⁴

§ 51

4.5 POVINNOSTI A OPRAVNĚNÍ PROBAČNÍHO ÚŘEDNÍKA

(1) Probační úředník je povinen vykonávat dohled nad pachatelem v souladu s vytvořeným probačním plánem, být mu nápomocen v jeho záležitostech a plnit pokyny předsedy senátu směřující k výkonu dohledu a k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Probační úředník je povinen probační plán pravidelně aktualizovat s přihlédnutím k výsledkům dohledu a k osobním, rodinným a jiným poměrům pachatele.

(2) Poruší-li pachatel, kterému byl uložen dohled, závažným způsobem nebo opakovaně podmínky dohledu, probační plán nebo přiměřená omezení a přiměřené povinnosti, informuje o tom probační úředník bez zbytečného odkladu předsedu senátu soudu, který dohled uložil. Při méně závažném porušení stanovených podmínek probačního plánu nebo přiměřených omezení a přiměřených povinností probační úředník upozorní pachatele na zjištěné nedostatky a dá mu poučení, že v případě opakování nebo závažnějšího porušení stanovených podmínek, probačního plánu nebo přiměřených omezení a přiměřených povinností bude o tom informovat předsedu senátu.

(3) Nestanoví-li předseda senátu jinak, zpracuje probační úředník nejméně jednou za šest měsíců zprávu, ve které informuje předsedu senátu soudu, který dohled

---

⁴⁴Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., §50

*uložil, o průběhu výkonu dohledu nad pachatelem, o dodržování stanovených podmínek probačního plánu a přiměřených omezení a přiměřených povinností pachatelem a o jeho poměrech.*⁴⁵

„V době výkonu trestu má být odsouzený připravován pro život na svobodě, učit se sociálně přijatelným způsobům chování, sebeovládání, vytváření vhodných strategií apod. I propuštění na svobodu představuje určitou zátěž. Tato zátěž je tím větší, čím déle byl člověk uvězněn. Propuštěný může prožívat „križi ze svobody“, která je jakýmsi traumatem z náhlé a dost zásadní změny prostředí. K recidivě kriminálního chování dochází velmi často v adaptační fázi. Je to období, kdy si propuštěný zvyká na jiné prostředí, které má větší nároky na jeho samostatnost, než byl zvyklý.“⁴⁶ „Jak člověk zvládne tuto adaptační fázi záleží na jeho osobnosti, jak je odolný vůči zátěži,... a na objektivních faktorech mezi něž patří např. skutečnost, zda zůstaly zachovány sociální vztahy, bydlení,...“⁴⁷ „Mnoho lidí se ocitá v situaci ohrožení ztrátou domova, protože dostatečně neznají svá práva a povinnosti, je pro ně krajně obtížné jednat s úředníky, nerozumí požadavkům úřadů, nevědí, na co mají nárok a kde takový nárok mohou uplatnit.“⁴⁸ Je proto třeba zajistit informovanost. Aby takový člověk věděl kam jít, o co může požádat, na co má nárok. To zda propuštěný zvládne návrat na svobodu ztěžuje také to, že se např. nemá kam vrátit, nemá rodinu. Známé má pouze v okruhu bývalých spoluvězňů, což opět zvyšuje riziko páčání trestné činnosti. Vzhledem ke špatné zaměstnanosti těchto lidí, jim často chybějí finanční prostředky, což může být také opětovný spouštěč kriminální činnosti.

---

⁴⁵ Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., § 51

⁴⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2004. s.824. ISBN 80-7178-802-3.

⁴⁷ Srov. tamtéž, s.824.

⁴⁸ MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005. s. 320. ISBN 80-7367-002-X.

5 SLUŽBY A ORGANIZACE ZABÝVAJÍCÍ SE REINTEGRACÍ NA SVOBODĚ

5.1 KURÁTOR

Propuštění si jistě kladou otázky : Co bude dál? Budu se moci zapojit do normálního života? Pomůže mi někdo? Kde mám hledat pomoc?

Významným „pomocníkem“ pro obviněného a odsouzeného je kurátor, často jediný člověk, který mu zdarma a kompetentně pomůže. Uvězněný je nejprve seznámen s tím, že je zde možnosti kurátora kontaktovat, pokud bude mít zájem. Kurátor pak navštěvuje odsouzeného v rámci kontinuální péče ve vězení ještě před jeho propuštěním a snaží se připravit a ulehčit vstup odsouzenému do normálního života. To znamená, že pokud je to možné, pomůže trestanému udržovat vnější vztahy, obstarat bydlení, zajistit práci,...

V současné době jsou „sociální kurátoři jsou pracovníky sociálních referátů obecních úřadů s rozšířenou působností. Poskytují sociální pomoc dospělým občanům společensky nepřizpůsobeným, zejména :

- a) občanům propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody,
- b) občanům, proti nimž je vedeno trestní řízení, popř. jim byl výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložen a kteří tuto pomoc potřebují k překonání nepříznivých sociálních dopadů,
- c) občanům závislým na alkoholu nebo jiných drogách, kteří sociální pomoc potřebují pro řešení sociální situace,
- d) občanům žijícím nedůstojným způsobem života,
- e) občanům propuštěným ze školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy po dosažení zletilosti.⁴⁹

Pomoc je poskytována na vyžádání klienta – není povinností propuštěného, kurátora navštívit, ale téměř vždy je to přínosné. Působnost kurátora upravuje § 92, písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

---

⁴⁹ ČERNÍKOVÁ, Z. *Sociální ochrana*. Praha : PA ČR, 2005. s.158. ISBN 80-7251-207-2.

„V den propuštění z výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody je odcházející vybaven určitou „ přiměřenou finanční částkou“ – její velikost mu má umožnit dostat se běžným dopravním prostředkem do místa trvalého bydliště a stravovat se do doby nejbližšího otevření úřadovny příslušného sociálního kurátora – koordinátora sociální péče a úřadu práce.“⁵⁰

Sociální kurátor může také poskytovat sociální dávky a služby. Je oprávněn vydáním 1000 Kč jako mimořádné okamžité pomoci. Tato se může poskytnout i ve věcné formě. „Často bývá také zprostředkovatelem pomoci v oblasti právní či psychologické. Sociální kurátor spolupracuje s různými zařízeními, jako je např. Vězeňská služba, která má od roku 1995 ohlašovací povinnost ke kurátorům o občanech, kteří mají v ČR trvalé bydliště.“⁵¹ „Dále spolupracuje s Probační a mediační službou ČR, se zařízeními pro ústavní a ochrannou výchovu, protialkoholními ambulancemi, ÚP, OSSP, občanskými poradnami, azylovými domy a dalšími poskytovateli sociálních služeb. Mezi činnost, kterou může sociální kurátor pomoci patřit např. pomoc při vyřizování důchodu, pomoc s řešením splácení dluhů, pomoc při jednání s úřady, pomoc při vyřizování osobních dokladů, ...“⁵² Postpenitenciární péče je tedy založená na dobrovolnosti. Nikdo nenutí vězně k tomu, aby s kurátorem spolupracovali, i když z této spolupráce jistě plynou nesporné výhody. Uvězněný vidí, že má někdo zájem mu pomoci a že na něm někomu záleží. „Cílem postpenitenciární péče je sociální rehabilitace propuštěných osob, omezení jejich sociální exkluze, zvýšení kvality jejich života a začlenění zpět do společnosti.“⁵³

---

⁵⁰ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice : VŠ evropských a regionálních studií, 2005. s.166. ISBN 80-86708-05-5.

⁵¹ Srov. ČERNÍKOVÁ, Z. *Sociální ochrana*. Praha : PA ČR, 2005. s.159. ISBN 80-7251-207-2.

⁵² Srov. MEZI VĚZENÍM A KOMUNITOU – *Sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňů*. Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s., 2008. s. 60-61. ISBN 978-80-904116-0-9.

⁵³ Tamtéž, s. 63.

5.2 PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA

„Probační a mediační služba v České republice byla vytvořena podle zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, který nabyt účinnosti dne 1. ledna 2001.“⁵⁴

„Každá osoba, která nastoupí do výkonu trestu odnětí svobody, je poučena o možnosti spolupráce s PMS ČR, a to v kontextu s přípravou podkladů pro své podmíněné propuštění.“⁵⁵

„Zákon o PMS definuje probaci jako „organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrolu výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, vč. uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů“.⁵⁶

Mediací pak zákon o PMS rozumí „mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu, vykonávanou v souvislosti s trestním řízením.“

Ve svých odborných činnostech směřuje PMS na poli trestní spravedlnosti k naplnění následujících cílů :

- Integrace pachatele : ve smyslu zapojení pachatele do běžného života společnosti bez dalšího porušování norem a zákonů společnosti.
- Participace poškozeného : ve smyslu většího zapojení poškozeného do procesu řešení následků trestné činnosti a procesu jejich odškodnění.

---

⁵⁴ MATOUŠEK, O. – KROFTOVÁ, A. – *Mládež a delikvence*. Praha : Portál, 2003. s.196. ISBN 80-7178-771-X.

⁵⁵ MEZI VĚZENÍM A KOMUNITOU – *Sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňných osob*. Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s, 2008. s.56. ISBN 978-80-904116-0-9.

⁵⁶ MATOUŠEK, O. – KROFTOVÁ, A. – *Mládež a delikvence*. Praha : Portál, 2003. s.196. ISBN 80-7178-771-X.

- Ochrana společnosti : ve smyslu prevence před další kriminalitou, a to účinným řešením konfliktních situací spojených s trestným činem.⁵⁷

„Základní snahou probačního pracovníka je vyhodnotit rizika recidivy (tj. rizika opakování trestné činnosti) odsouzeného, ale také rizika újmy (tj. riziko dalšího ohrožení oběti trestného činu). Na základě získaných informací pracovník zpracovává stanovisko k propuštění klienta, a to s doporučením propuštění, popřípadě s uložením dohledu nebo s uložením jiných povinností. Probační úředník nedoporučuje propuštění v případě, jsou-li rizika recidivy a újmy příliš vysoká. Soud má několik možností, jak se žádostí o podmíněné propuštění naložit. Jednou z nich je i rozhodnutí o podmíněném propuštění spolu s uložením dohledu probačního úředníka po dobu trvání zkušební doby v rozmezí jednoho až sedmi let. V případě, že soud rozhodne o uložení dohledu, je jeho výkonem pověřeno středisko PMS ČR v místě bydliště odsouzeného. Účelem dohledu je motivovat klienta k vedení řádného života prostřednictvím profesionálních nástrojů se zaměřením na kontrolu a pomoc. Veškerá spolupráce a její konkrétní pravidla jsou upraveny v tzv. Probačním programu. Probační program lze chápat jako kontrakt mezi klientem a probačním pracovníkem na určité období, ve kterém může být s klientem dojednáno například i způsob úhrady škody, popřípadě platba nákladů soudního řízení a podobně. Finálním výstupem je posléze závěrečná zpráva o průběhu dohledu, ve které může probační úředník vyslovit doporučení soudu, aby mohlo být konstatováno, že se klient osvědčil, či nikoliv.“⁵⁸

---

⁵⁷ MATOUŠEK, O. – KROFTOVÁ, A. – *Mládež a delikvence*. Praha : Portál, 2003. s.197. ISBN 80-7178-771-X.

⁵⁸ MEZI VĚZENÍM A KOMUNITOU – *Sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězněných osob*. Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s., 2008. s.56. ISBN 978-80-904116-0-9.

5.3 NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Mezi ty, kteří nabízejí odsouzeným pomocnou ruku patří i nestátní neziskové organizace. „Občanská, církevní a charitativní sdružení a organizace poskytují různé druhy sociální pomoci a z tohoto hlediska je možné je členit na subjekty poskytující :

Materiální pomoc (šatstvo, jídlo apod.) :

- ADRA – charitativní organizace adventistické církve.
- Česká katolická charita.
- Český Červený kříž.
- SOS Centrum Diakonie Českobratrské církve evangelické.

Poradenskou pomoc (v situaci nouze, krize) :

- Sdružení pro pomoc propuštěným vězňům a lidem v nouzi
- Centrum Diakonie Českobratrské církve.
- Podané ruce.
- Domov Matky Terezy.
- Klíč – nadace.
- EXODUS – středisko křesťanské pomoci mladým v krizi.

Pro poskytování poradenské pomoci jsou využívány ve velkém měřítku i státní zařízení : krizové centrum psychiatrických klinik, RIAPS – regionální institut ambulantních psychosociálních služeb a další.

Sociální péči, která diferencovaně zahrnuje stravování, osobní hygienu, ubytování, zdravotní péči a také integrativní program :

- Azylové domy – Svým klientům poskytují ubytování a možnosti k uspokojení osobní hygieny – včetně vyprání a usušení prádla. V azylových domech pracují sociální pracovníci, kteří při příchodu klienta vyplní jeho registrační kartu a jsou ochotni poskytnout mu radu

ohledně řešení jeho sociální situace. Klient se musí podřítit řádu azylového domu.

- Armáda spásy.
- Naděje⁵⁹.

5.4 PŘÍKLADY NĚKTERÝCH POMÁHAJÍCÍCH ORGANIZACÍ

„*Armáda spásy* všude na světě poskytuje profesionální a zároveň hluboce lidskou péči potřebným lidem, bez ohledu na jejich rasu, pohlaví a vyznání. V ČR tato činnost zahrnuje v současné době 5 oblastí :

1. azylové domy a noclehárny, 2. domov seniorů, 3. komunitní centra, 4. vězeňská péče, 5. centrum pro mládež.

Oddělení vězeňské péče pomáhá uvězněným po duchovní i praktické stránce, Kromě toho koordinuje veškerou spolupráci AS s věznicemi. Pracovníci a dobrovolníci navštěvují odsouzené ve věznicích a udržují s nimi písemné kontakty. Tam, kde odsouzenému nepomáhá vlastní rodina, poskytuje AS základní hygienické potřeby a ošacení. Snaží se předcházet recidivě trestné činnosti např. že pomáhají navázat ztracené kontakty s rodinou, případně také poskytují praktickou pomoc při výstupu z věznic těm, kteří nemají kam jít.“⁶⁰

„Programy, které přestanou plnit svoji funkci, se v rámci možností nezhrzují novými, podle zájmu a potřeb návštěvníků středisek.“⁶¹

„Patří sem také nezisková organizace *Naděje* která působí v 15 městech České republiky. Nabízí tyto služby :

- program pro třetí věk
- programy pro mentálně postižené
- integrační program

---

⁵⁹ <http://www.Nadeje.cz>

⁶⁰ <http://www.armadaspasy.cz>

⁶¹ MEZI VĚZENÍM A KOMUNITOU – *Sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňů osob.* Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s., 2008. s.93. ISBN 978-80-904116-0-9.

- program podpory rodiny
- misijní programy
- zdravotní program, potravinová pomoc

Celkovým rámcem široce rozevřeného komplexu služeb je prevence chudoby a osamělosti, prevence sociálního vyloučení a současně sociální intervence již vzniklé chudoby a osamělosti a v případech již existujícího sociálního vyloučení včetně jeho extrémní formy, bezdomovectví. Cílem reintegračního programu je podpora osob, rodin a domácností, které jsou sociálním vyloučením bezprostředně ohroženy. Zvláštní pomoc se věnuje dětem a mladým lidem a jejich rodinám. Integrovaný program je komplexem služeb, který je koncipován jako vícestupňový. Základním nultým stupněm jsou nízkoprahová denní centra se streetworkem a nízkoprahové noclehárny. Na ně navazují další stupně azylového ubytování a v malé míře podporované bydlení. Většímu rozvoji žádoucího podporovaného bydlení které by umožnilo integraci brání nedostatek sociálních bytů.⁶²

Další organizací je *Dům Matky Terezy*, který poskytuje několik služeb. Jedná se např. o nízkoprahové denní centrum, azylový dům, noclehárnu či sociální rehabilitaci.

„Nízkoprahové denní centrum

Posláním Denního centra Domu Matky Terezy je poskytovat komplexní odbornou pomoc mužům a ženám starším 18-ti let, kteří vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem ohroženi, osobám problémovým, nepřizpůsobivým, osobám bez přístřeší, osobám žijícím v sociálně vyloučených komunitách.

Cíle

- pomoci uživatelům překlenout krizovou životní situaci spojenou s akutní nouzí, ztrátou přístřeší, sociálního zázemí, s ohrožením života nebo zdraví

---

⁶² <http://www.Nadeje.cz>

a se snížením schopností zajištění osobní péče poskytnutím jídla, tepla, možnosti hygieny a krizové intervence.

- minimalizovat zdravotní a sociální rizika spojená s jejich způsobem života
- překonat sociální vyloučení a poskytnout dočasné zázemí a vytvoření prostoru pro další kroky resocializace a integrace do společnosti – poskytnout jim podporu, poradenství směřující v maximálně možné míře k samostatnému životu uživatele ve společnosti, využívat místní instituce, které poskytují služby veřejnosti i přirozené vztahové sítě, žít běžným způsobem života (resocializační programy).

Sociální rehabilitace Domu Matky Terezy

Dům Matky Terezy poskytuje sociální rehabilitaci formou terénních a ambulantních služeb.

Cíle

- pomoci uživatelům nalézt smysl svého života, obnovit rodinné vztahy nebo najít nové partnerství či přátelství, získat přiměřené bydlení a zdroj příjmů k jeho udržení
- poskytovat podporu směřující v maximálně možné míře k jejich samostatnému životu ve společnosti, využívat místní instituce, které poskytují služby veřejnosti,
- i přirozené vztahové sítě, žít běžným způsobem života (k jejich návratu do tzv. normálního života, kdy jsou schopni se postarat sami o sebe, dostát svým povinnostem ke svým dětem, kdy mají vlastní příjem ze stálého zaměstnání či sociálních dávek a vlastní životní vizi). Jedná se převážně o lidi žijící na okraji společnosti nebo ohrožené sociálním vyloučením bez přístřeší a sociálního zázemí.

Azylový dům

Základní činnosti poskytované služby :

- poskytnutí ubytování
- poskytnutí pomoci při zajištění stravy
- sociální poradenství
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí
- pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu
- nácvik dovedností pro zvládnání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění
- poskytnutí pomoci v nouzi – ošacení, obuvi
- zapojen do programu sociální rehabilitace.⁶³

---

⁶³ <http://www.charitahk.cz>

PRAKTICKÁ

ČÁST

6.1 CÍL ŠETŘENÍ

Cílem šetření bylo zjistit jaká je informovanost odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody o organizacích a službách zabývajících se reintegrací a zda je také využívají. A to jak ve výkonu trestu, tak i po propuštění.

6.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ

1. Předpokládám, že všichni odsouzení jsou ve výkonu trestu odnětí svobody seznámeni s organizacemi a službami, které jim mohou pomoci po propuštění.

2. Předpokládám, že největším problémem po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody bude nedostatek finančních prostředků, nalezení bydlení a zaměstnání.

6.3 METODY A TECHNIKY

Proto, abych zjistila potřebné informace, jsem zvolila metodu dotazníku a metodu polostandardizovaného rozhovoru. Výhodou dotazníku je, že v krátké době získáme potřebné informace. Nevýhodou jsou neúplné odpovědi.

6.4 VÝBĚR RESPONDENTŮ

Dotazovanými byli lidé přicházející z výkonu trestu odnětí svobody. O distribuci dotazníků jsem požádala paní kurátorku a pracovníci PMS. Dotazovaných bylo celkem 40.

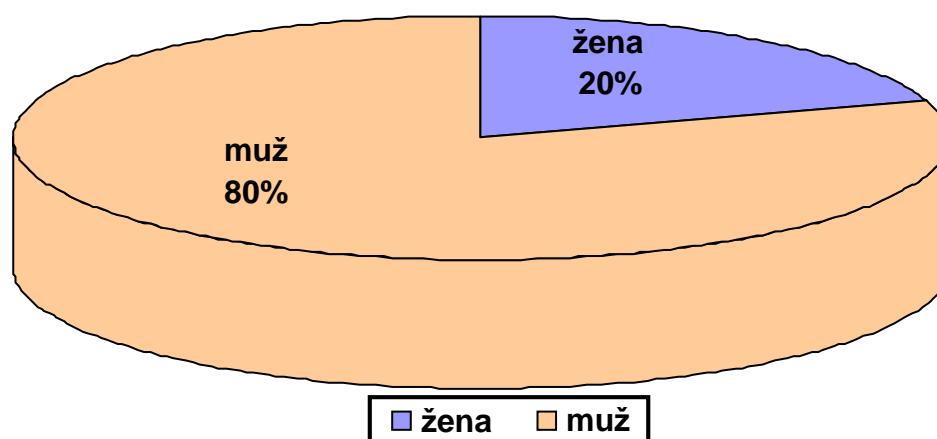
6.5 VÝSLEDKY DOTAZNÍKU A JEJICH INTERPRETACE

Otázka č. 1 :

Pohlaví

a/ muž

b/ žena

Tabulka č. 1.

Pohlaví	Počet
Muž	32
Žena	8
Celkem	40

Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

Z dotazníku vyplývá, že z větší části navštěvují kurátora a PMS muži. Z toho bychom mohli usoudit, že právě oni páchají trestnou činností ve větší míře. Toto jsem si také ověřila ve statistické ročence Vězeňské služby.⁶⁴

⁶⁴ <http://www.vscr.cz>

Otázka č. 2 :

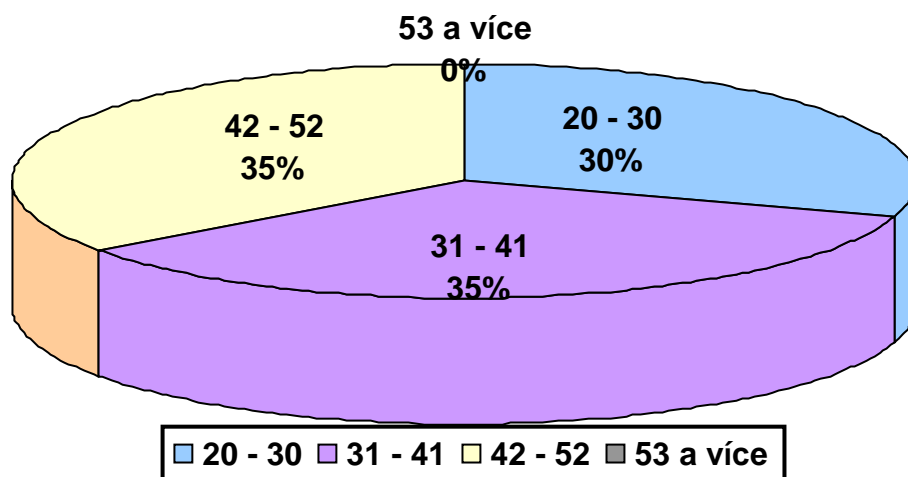
Věk

a/ 20-30

b/ 31-41

c/ 42-52

d/ 53 a více

Tabulka č. 2.

Věk respondentů	Počet
20-30 let	12
31-41 let	14
42-52 let	14
53 a více	0
Celkem	40

Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

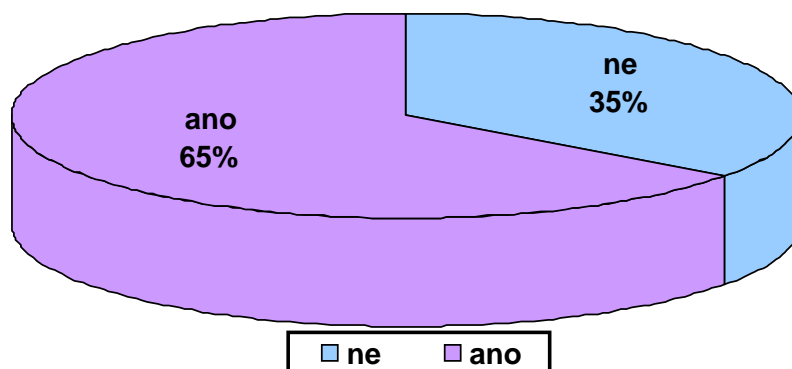
Touto otázkou jsem chtěla pouze rozdělit věk respondentů a získat základní údaje o této skupině. Dotazník vyplňovali propuštění v rozmezí od 20 do 52 let. Dotazovaných od 20-30 let bylo 30%, od 31-41 to bylo 35% a od 42-52 let bylo také 35% dotázaných.

Otázka č. 3 :

Byl/a jste ve výkonu trestu odnětí svobody seznámen/a s některými organizacemi, které se zabývají pomocí trestaným po vykonání jejich trestu odnětí svobody?

a/ ano

b/ ne

Tabulka č. 3.

Byl/a jste ve VTOS seznámena s pomáhajícími organizacemi?	Počet
Ano	26
Ne	14
Celkem	40

Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

Zde můžeme vidět, že většina odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody je ve věznicích seznámena s organizacemi, které by jim mohly být nápomocny při jejich návratu na svobodu.

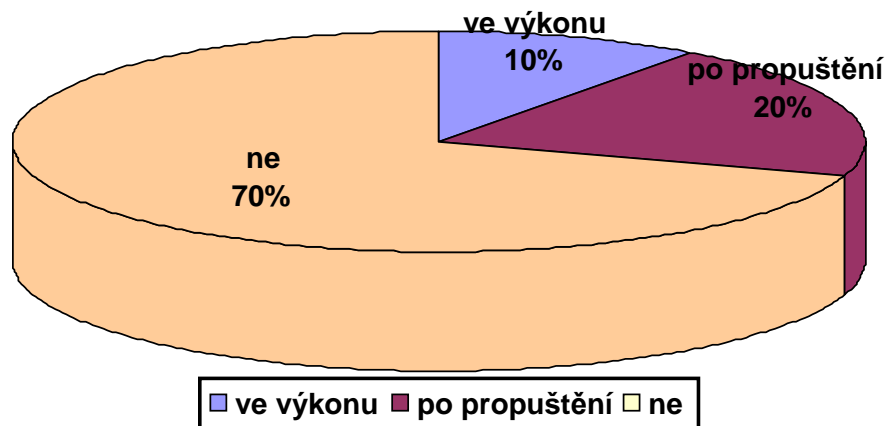
Otázka č. 4 :

Využil/a jste možnost kontaktovat některé organizace?

a/ ano, ještě ve výkonu trestu odnětí svobody

b/ ano, po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

c/ ne

Tabulka č. 4.

Využila jste možnost kontaktovat některé organizace?	Počet
Ano, ještě ve VTOS	4
Ano, po propuštění z VTOS	8
Ne	28
Celkem	40

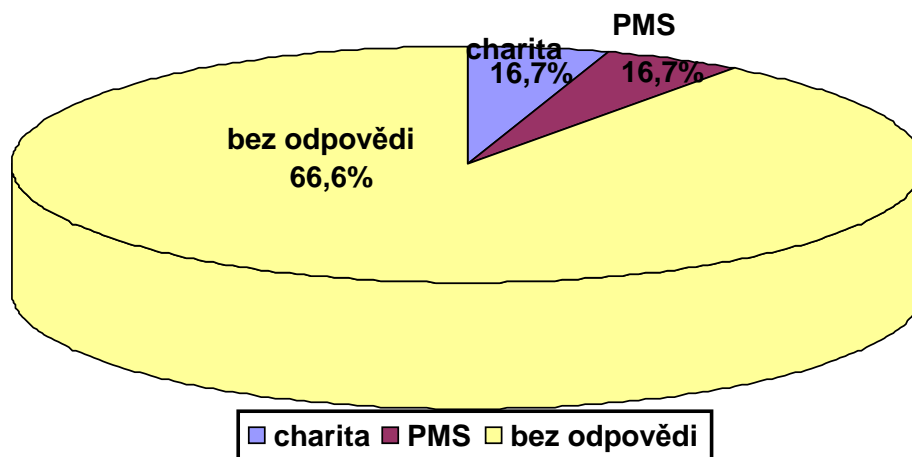
Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

Zde jsem se pokoušela zjistit, zda odsouzení mají zájem na tom, aby jim někdo při jejich vstupu na svobodu pomáhal. Většina z dotazovaných ale zájem o pomáhající organizace nemá.

Otázka č. 5 :

Pokud ano, jakou organizaci jste požádal/a o pomoc?

Tabulka č. 5.

Pokud ano, jakou organizaci jste požádal/a o pomoc?	Počet
Charita	2
PMS	2
Bez odpovědi	8
Celkem	12

Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

Tato otázka navazuje na předchozí otázku, zda propuštění z VTOS kontaktovali některou z organizací, která by jim mohla pomoci. Bohužel zde většina tj. 66,6 % neodpověděla. U těch, kteří odpověděli se jednalo pouze o PMS a charitu.

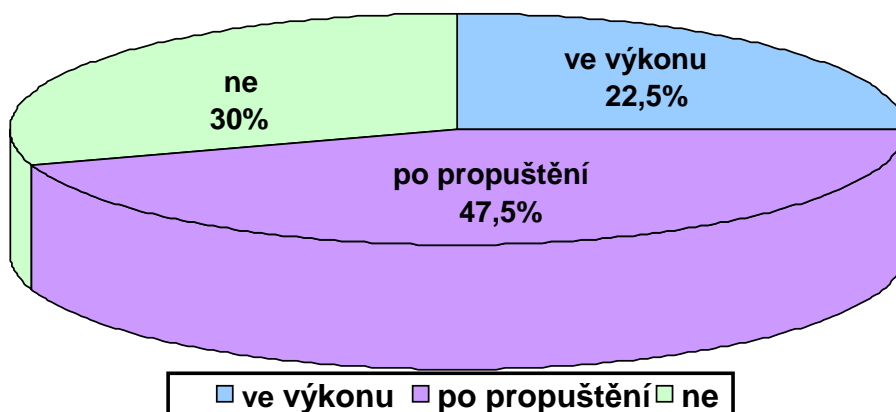
Otázka č. 6 :

Kontaktoval/a jste kurátora?

a/ ano, ještě ve výkonu trestu odnětí svobody

b/ ano, po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

c/ ne

Tabulka č. 6.

Kontaktoval/a jste kurátora?	Počet
Ano, ještě ve VTOS	9
Ano, po propuštění z VTOS	19
Ne	12
Celkem	40

Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

V této otázce největší část, tj. 47,5% kontaktovala sociálního kurátora po propuštění z VTOS. Ve výkonu trestu odnětí svobody ho kontaktovalo 22,5% dotázaných a zbylých 30% ho nekontaktovalo vůbec.

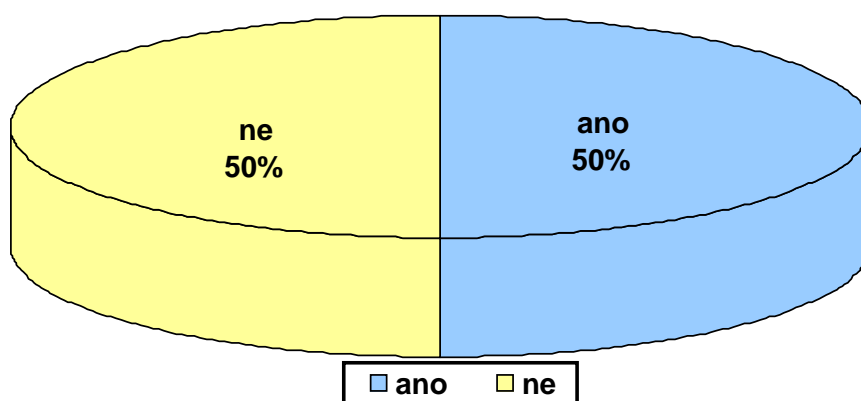

Otázka č. 7 :

Podářilo se Vám najít zaměstnání po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody?

a/ ano

b/ ne

Tabulka č. 7.

Podařilo se Vám najít zaměstnání?	Počet
Ano	20
Ne	20
Celkem	40

Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

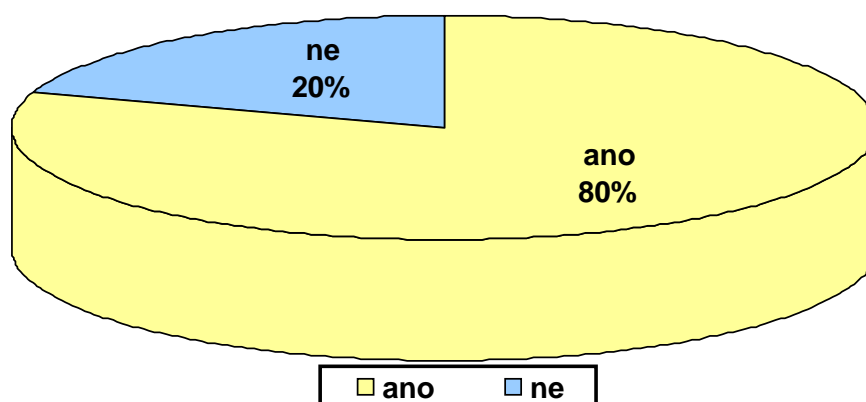
U této otázky jsem chtěla zjistit, zda je těžké najít po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody zaměstnání. Jak ukazuje graf, polovině dotázaných se toto podařilo a polovině nikoli.

Otázka č. 8 :

Měl/a jste se po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody kam vrátit (např. rodina) ?

a/ ano

b/ ne

Tabulka č. 8.

Měl/a jste se z VTOS kam vrátit?	Počet
Ano	32
Ne	8
Celkem	40

Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

Zde mne zajímalo, jak velká část odsouzených má možnost po propuštění se někam vrátit. Graf ukázal, že většina, tj. 80% má nějaké zázemí, které s ním nepřestalo komunikovat když byl ve výkonu trestu odnětí svobody a tudíž se může na toto spolehnout.

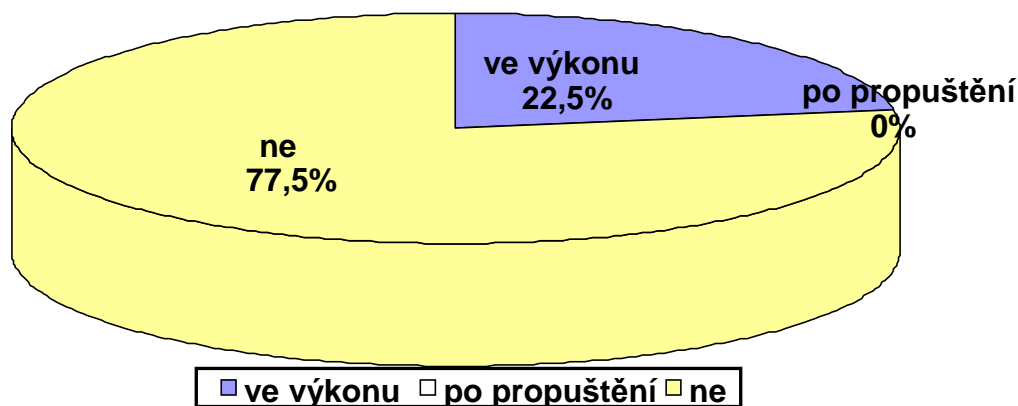
Otázka č. 9 :

Využil/a jste duchovní služby?

a/ ano, ještě ve výkonu trestu odnětí svobody

b/ ano, po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

c/ ne

Tabulka č. 9.

Využil/a jste duchovní služby?	Počet
Ano, ještě ve VTOS	9
Ano, po propuštění z VTOS	0
Ne	31
Celkem	40

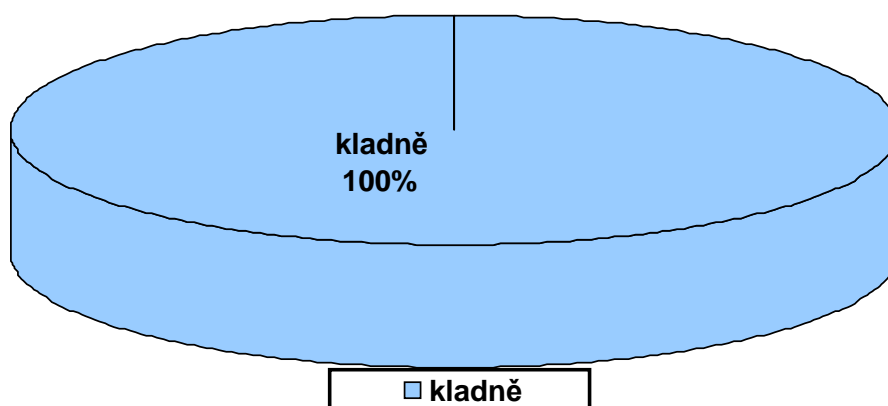
Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

U této otázky měli respondenti odpovídat zda využili duchovní služby. Z grafu vidíme, že více než polovina, tedy 77,5% tuto službu nevyužila. Ve výkonu trestu odnětí svobody tuto službu využívají spíše dlouhodobě odsouzení. Po propuštění tuto službu nevyužil žádný z dotazovaných.

Otázka č. 10 :

Pokud jste využil/a duchovní služby, jak je hodnotíte?

Tabulka č. 9.

Pokud jste využil/a duchovní služby, jak je hodnotíte?	Počet
Kladně	9
Celkem	9

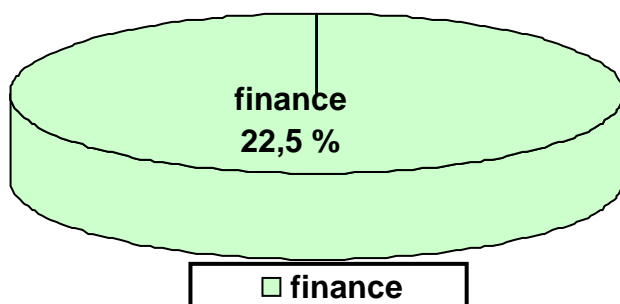
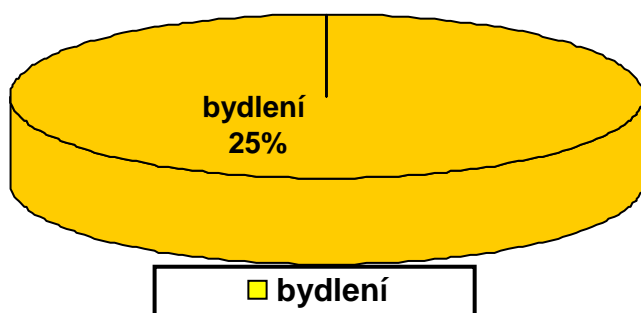
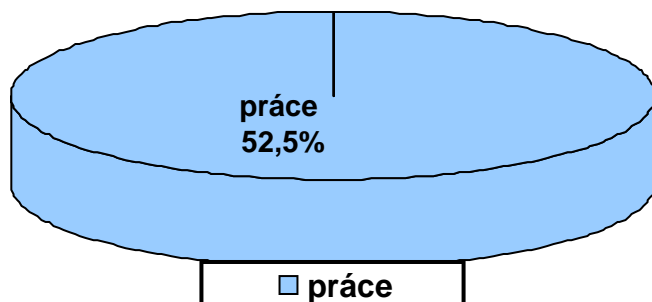
Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

Tato otázka se vztahuje k předcházející otázce. Zajímalo mne jak ti, kteří využili duchovní služby je hodnotí. Na grafu vidíme, že všichni, kteří využili tyto služby byli spokojeni a hodnocení je kladné.

Otázka č. 11 :

Jaký byl Váš největší problém po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody?

Tabulka č. 11.

Jaký byl Váš největší problém po propuštění z VTOS?	Počet
Práce	21
Bydlení	10
Finance	9
Celkem	40

Zdroj : Vyhodnocení vlastního dotazníku.

Kategorizace

U této otázky jsem chtěla zjistit jaké problémy provázejí život na svobodě po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Za největší problém, tj. 52,5% dotazovaní označili práci. Druhým problémem, tedy 25% se ukázalo bydlení a posledním problémem tj, 22,5% byly finance.

6.6 CELKOVÉ ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Tři čtvrtiny dotázaných bylo seznámeno ve VTOS s některými organizacemi, které se zabývají pomocí trestaným po vykonání jejich trestu odnětí svobody. Téměř všichni dotázaní nevyužili možnost kontaktovat tyto organizace a snažili se spolehnout sami na sebe. Zhruba polovina dotázaných kontaktovala sociálního kurátora po propuštění z VTOS a téměř třetina ho kontaktovala ve VTOS. Dále se polovině dotázaných podařilo po VTOS nalézt zaměstnání a další polovině se to bohužel nezdařilo. Po VTOS se tři čtvrtiny dotázaných mělo kam vrátit. Duchovní služby byly využity pouze minimálně. Ti kteří tyto služby využili je hodnotili kladně. Duchovní služby jsou využívány spíše dlouhodobě odsouzenými. Největším problémem po propuštění z VTOS bylo pro více jak polovinu dotazovaných bydlení, finanční prostředky a zaměstnání.

7 ROZHOVORY

Použila jsem metodu řízeného polostandardizovaného rozhovoru. Osloveni byli pracovníci, kteří přicházejí do kontaktu s lidmi, kteří byli, nebo jsou ve výkonu trestu odnětí svobody. Mezi oslovenými byla pracovnice PMS, sociální pracovník z azylového domu, sociální kurátorka a sociální pracovnice věznice. Rozhovory směřovaly k tomu, abych se dozvěděla, s jakými klienty tito dotazovaní pracují, co mohou svým klientům nabídnout za pomoc a s jakými problémy se potýkají.

7.1 STRUKTURA ROZHOVORU

Rozhovor měl následující strukturu :

Otázka č. 1. S jakými klienty pracujete?

Otázka č. 2. Jakou pomoc můžete nabídnout lidem propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody?

Otázka č. 3. S jakými problémy se podle vás potýkají lidé propuštění z výkonu trestu odnětí svobody?

Otázka č. 4. Myslíte si, že jsou odsouzení ve věznici dostatečně informováni o pomáhajících organizacích a službách?

7.2 Rozhovor č. 1

V rozhovoru s pracovnící Probační a mediační služby jsem se zaměřila na podmíněně propuštěné a z rozhovoru vyplynulo toto : Pokud byl tedy klient podmíněně propuštěný, má se nahlásit na PMS a plnit své povinnosti. PMS musí čekat na pověření soudu o zahájení spolupráce. Bohužel toto pověření většinou přichází značně pozdě, čímž se snižuje motivace klienta pro spolupráci. Ten kdo by chtěl plnit své povinnosti tak nemá šanci a účel PMS se ztrácí díky tomu, že vážnou úřední záležitosti. Tomu, kdo se rozhodl podat žádost o podmíněně

propuštění (podává se v polovině trestu, či ve dvou třetinách) vypracovává pracovník PMS „Stanovisko PMS k žádosti o podmíněné propuštění“. Toto stanovisko zašle příslušnému soudu. Součástí je i hodnocení chování z věznice. Úředník PMS jezdí do věznice a v rozhovorech se snaží rozpoznat, zda klient opravdu lituje svého činu, zda se cítí vinen a musí také dokázat, že o svém činu přemýšlel. Někteří klienti, aby se dostali na svobodu se snaží na úředníka zapůsobit v co nejlepším světle. Zde musí být úředník velmi ostražitý a rozpoznat, zda je jedná o účelové jednání, nebo zda se klient opravdu zamyslel nad svým činem a lituje ho. Úředník se také zajímá o to, zda má klient po propuštění kam jít, či zda bude mít zaměstnání. Pokud klient není podmíněně propuštěn, může znovu požádat za rok.

Klient si musí především také uvědomit, že je propuštěn na podmínku a když nebude spolupracovat, vrátí se zpět do věznice. Probační úředník se tedy seznámí s klientem a jeho příběhem a stanoví se plán probačního dohledu. Záleží na tom, o jakou trestnou činnost šlo. Zpočátku může být kontakt častější, neboť adaptace na život bez mříží má svá rizika se kterými může PMS pomoci. Jednou za půl roku se zasílá zpráva soudu. Kontrolují se podmínky uložené soudem. Probační úředník by měl také mít přehled jak klient žije, a může ho tedy i navštívit u něj doma. U klientů se závažnými trestnými činy (úmyslné ublížení na zdraví, vražda) je riziko, kdy úředníci neznají jak tento člověk zareaguje v kritické situaci. Důležitý je kontakt s člověkem a také ošetření potřeb a rizik recidivy. Pokud je člověk rozhodnutý se začlenit, snaží si najít práci a plní povinnosti. Když však člověk motivovaný není je nutná láskyplná přísnost, tedy pevně nastavená pravidla jemu na míru, tedy také zhodnocení rizik a potřeb. Člověk má možnost naučit se něco nového, co mu třeba chybělo – způsoby chování, jednání a přenést je do svého každodenního života. Každý se však musí ke změně rozhodnout sám. PMS může také pomoci s dluhy a exekucí, kdy sestaví finanční plán splácení. Důležitá je pevnost pravidel, lidský přístup a osobnost probačního úředníka, který je nástrojem a může tak klienta ovlivnit jak negativně tak pozitivně. Měl by klienta chválit a „držet“ ho, aby neztratil motivaci. Pokud klient neplní své povinnosti PMS toto oznamuje soudu, který pak rozhodne jakou sankci

udělí. I zde se jedná o dlouhodobý proces. Probační úředník seznámí klienta s tím jaké sankce pro něj vyloučnou, pokud nebude spolupracovat. Účelem je propojit kontrolu s pomocí podle stanovených rizik a potřeb. Snaha o dlouhodobé fungování. PMS může spolupracovat s rodinou svého klienta a může také kontaktovat zaměstnavatele. Tak, aby to neškodilo, ale také nepodporovat klienta v neřádném životě. PMS může také zprostředkovat kontakty na jiné odborníky v jakékoli oblasti.

Tato pracovnice PMS si také posteskla nad tím, že jejich klientům často chybí motivace ke spolupráci. Práce je smysluplná, když je klient na změnu ve svém chování a životě „nastaven“. Problém je také v tom, že s PMS klienti nespolupracují dobrovolně ale je jim toto nařízeno soudem. Musí tedy s klienty pracovat tak, aby se rozhodli pro pozitivní změnu. Tato pracovnice by také uvítala častější návštěvnost ve věznicích, zlepšení spolupráce s policií, soudy a ostatními orgány činnými v trestním řízení. Připadá jí, že PMS je brána jako „okrajová“. Kdyby byla rovnocenná se soudy či policií (přístupy do databází které má policie či soudy) mohla by prý více pomoci, ale ona je na ně pouze odkázána. Samozřejmě by tímto vznikla i větší odpovědnost PMS. Největším problémem podmíněně propuštěných jsou podle této pracovnice hlavně finance a zaměstnání. Tato dotazovaná mi také sdělila, že odsouzení jsou ve věznicích velmi dobře seznámeni s pomáhajícími organizacemi a službami, které by mohli využít po propuštění. Tato dotazovaná uvedla, že i ona měla ve věznici přednášku a seznamovala odsouzené s možností využití PMS.

7.3 Rozhovor č. 2

V rozhovoru se sociálním pracovníkem z azylového domu jsem se dozvěděla, že tato organizace pomáhá lidem, kteří nemají kde bydlet a to z různých důvodů, tedy zahrnuje to i osoby, které přicházejí z výkonu trestu odnětí svobody. Při příchodu se klienta nikdo neptá zda byl trestaný a zač. Pokud se toto někdo dozví, je to pouze od klienta samého. Při přijetí je důležité mít doklady – OP, ZP,....a mít nějaký příjem. Pokud člověk přijde bez dokladů a bez příjmů, je přijat na

„přípravný pokoj“ a požádám, aby si v co nejbližším termínu vše dojednal. Svým klientům zde nabízejí tedy možnost ubytování, hygienu, částečnou stravu a mnoho dalších služeb. Patří mezi ně např. integrační program, který v sobě zahrnuje – první kontakt s klientem, jeho psychickou a sociální stabilizaci a také jeho osamostatnění. Vytvářejí zde také individuální plány klientů. Snaží se je naučit navazovat kontakty s úřady, příbuznými, hledat uplatnění a vedou je také k osobní odpovědnosti. Tento dům také poskytuje svým klientům psychologickou péči, různá školení a přednášky, duchovní péči a pracovní terapii. Sociální pracovník se také snaží o to, aby se klienti podíleli na řešení svých krizových situací. Tento azylový dům spolupracuje s různými organizacemi jako jsou např. MÚ, Policie, Oblastní charita, PMS, soudy, MPSV,.....Sociální pracovník vidí problémy tohoto domu v tom, že je zde nedostatek finančních prostředků a proto museli být propuštěni 2 zaměstnanci, což se pak odráží na kvalitě a odbornosti služeb. Mezi problémy klientů patří prý hlavně jejich nízké vzdělání a tím pak i nemožnost získání zaměstnání.

7.4 Rozhovor č. 3

Dotázaná sociální kurátorka uvedla, že pracuje s občany, kteří jsou nějakým způsobem ohroženi sociálním vyloučením (např. závislost na alkoholu, drogách či hracích automatech,...s lidmi v podmínce, bezdomovci, kteří se dělí na ty, kteří chtějí být „na ulici“ a na ty, kteří mají o pomoc zájem. Největší skupinu však tvoří propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Od člověka, který přichází z VTOS se sociální kurátor snaží zjistit jeho základní potřeby, toto se mnohdy řeší už ve věznicích. Zjišťuje se, zda se má klient kam vrátit, zaměstnání, jestli nemá nárok na důchod,...Zajistí se evidence na úřadu práce, provádí se také přehled o dluzích, který vypracovávají pracovnice charity a řeší se také individuální problémy. Velmi pomáhá právě zmíněný přehled o dluzích. Když totiž člověk má sepsané všechny dluhy může dále přemýšlet, které by se daly splatit, za jak dlouho, hledá se řešení. A když se dozví, že při nějakém platu se může zbavit dluhu např. do 5 let, hned je jeho výhled do života lepší. Důležité je vždy pojmenovat problém. Sociální

kurátorka také objíždí různé organizace, kde se zajímá o to jaké tam jsou podmínky, co mohou klienti, které by tam umístili očekávat, vybírá která organizace by byla pro toho, kterého klienta nejlepší (někdo chce být raději sám, jiný vyhledává společnost).

Jako problém vidí sociální kurátorka to, že je málo času na každého klienta, neodpovídající pracovní podmínky – není klid. Je tu také velký nárůst klientů za rok – až 120. Dalším problémem je kumulace funkcí. Dobrá by také byla možnost využití bezplatných právních služeb. Paní kurátorka uvedla, že propuštění z výkonu trestu odnětí svobody mají největší problémy s prací a s tím i spojené finanční problémy. Také ona uvedla, že odsouzení jsou velmi dobře informováni o organizacích a službách, které by jim mohly pomoci na svobodě.

7.5 Rozhovor č. 4

V rozhovoru se sociální pracovnící, která pracuje ve věznici jsem se zaměřila na program reintegrace odsouzených. V této věznici jde o program tří Z – zastav se, zamysli se a změň se ! Tento program se skládá z 11 sezení, kde se díky kognitivně behaviorální terapii snaží odnaučit klientky jejich naučené vzorce chování. V podstatě jde o neopakování trestné činnosti. Terapeutky působí na klientky tak, aby si ony samy vytvořily náhled na své individuální vzorce trestného jednání. Pojmenovávají problémy, související s jejich trestnou činností a snaží se přesvědčit klientky, že jejich trestná činnost je řešitelný problém. Klientky pak provádějí hodnocení rizika své recidivy a faktorů, které jsou příčinou kriminálního chování. Terapeutky také pomáhají ve stanovení si osobních cílů a učí sebeovládání. Je zde také poměrně vysoká zaměstnanost. Asi 60%. Odsouzení dojíždějí do továrny, kde balí sušenky a o práci mají zájem.

Probíhal zde také projekt Děti vězněných rodičů. „Hlavním cílem projektu je optimalizace rodinných vazeb dětí a jejich rodičů, kteří vykonávají trest odnětí svobody, zlepšení jejich sociálního zázemí a podpora jejich úspěšnější reintegrace. Hlavní aktivitou je navázání přerušenoého kontaktu mezi dítětem a jeho rodičem ve výkonu trestu odnětí svobody, které vyústí v asistované návštěvy mezi nimi.

Součástí práce je navazování a prohlubování vazby dítě – rodič bude skupinová a individuální psychologická pomoc dětem a jejich odsouzeným rodičům a práce s pracovníky VS ČR, kteří přicházejí do kontaktu s dětskými návštěvníky v prostorách věznice. Mezi cíle projektu patří např. navázat a prohloubit kontakt mezi dětmi a jejich odsouzenými rodiči, zejména umožnit sblížení těch dětí a jejich rodičů, mezi kterými před uvězněním rodiče byl vzájemný kontakt a vztah, jež se v důsledku odsouzení a uvěznění rodiče naboural, případně přerušil.⁶⁵Dotazovaná soc. pracovnice uvedla, že i v této věznici jsou odsouzené seznámeny s pomáhajícími organizacemi a službami, které mohou využít po propuštění z věznice.

7.6 VERIFIKACE HYPOTÉZ

Hypotéza 1 se nepotvrdila. Ve věznicích probíhají různé přednášky a jsou zde vyvěšeny také letáky. Bylo by dobré najít způsob, jak všechny odsouzené motivovat a informovat je o pomáhajících organizacích a službách.

Hypotéza 2 se potvrdila. I když se má člověk přicházející VTOS kam vrátit, problém nedostatku finančních prostředků a obtížné hledání zaměstnání zůstává.

---

⁶⁵ ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR – <http://www.helcom.cz>. (cit. 18.5.2009)

DISKUSE

Tato bakalářská práce se skládá ze dvou částí. Teoretické a praktické. Cílem bylo zjistit jaká čeká na propuštěné z VTOS pomoc, na koho se mohou obrátit se svými problémy a také to, jak začíná příprava na reintegraci již ve VTOS. Použila jsem metodu polostandardizovaného rozhovoru a dotazníku. U verifikace hypotéz došlo k tomu, že se hypotéza ohledně informací o pomáhajících službách a organizacích nepotvrdila. Překvapilo mě, že z dotazníků vyplynulo, že více než polovina odsouzených uvedla, že nebyla ve VTOS seznámena s žádnou organizací, která by se zabývala pomocí trestaným po jejich propuštění z VTOS. Díky rozhovorům, které jsem provedla vím, že ve věznicích probíhají různé přednášky a jsou k dispozici i letáky o těchto organizacích, ale zřejmě tito dotazovaní neměli o takovouto pomoc zájem. Bylo by dobré najít způsob, jak vzbudit zájem a pozornost o pomáhající služby a organizace, které by mohly později potřebovat, ale nyní je zřejmě nezajímají. Bohužel i zde platí, že když člověk sám nechce, ostatní ho nepřesvědčí ať se snaží sebevíc. Člověk musí začít se změnou právě u sebe, a musí na ní pracovat pokud chce fungovat tak, aby se nemusel vracet zpět do věznice. Také mě překvapilo, že polovině dotázaných se podařilo najít zaměstnání. Je vidět, že když člověk chce a snaží se, může se mu vše podařit. Je škoda, že VTOS není dostatek pracovních příležitostí a když se nějaké objeví, někteří nejeví zájem. Přitom by to mohl být „odrazový můstek“ na vyřešení dluhů na svobodě.

Z rozhovorů se sociálním pracovníkem azylového domu, sociální kurátorkou, pracovníci PMS a sociální pracovníci z věznice vyplynulo, že všichni dotazovaní se snaží těmto lidem pomáhat. Někteří však nejsou spokojeni s tím, jakým směrem se jejich práce ubírá. Chtěli by změnu, např. těsnější a větší spolupráci s ostatními službami či organizacemi. Bohužel velmi záleží na lidech, kteří tyto služby poskytují. Někteří z nich mnohdy z pohodlnosti lpí na zavedených postupech a nechtějí žádnou změnu, ač by byla k lepšímu. Mají rádi svůj vlastní klid a postavení. Tito lidé však brzdí snahu ostatních o poskytování lepších služeb. Na druhou stranu jsem se setkala s lidmi, kteří opravdu ve svou

práci věří a dělají mnoho nad rámec svých pracovních povinností. Bylo by dobré, kdyby spolu služby a organizace ať už státní či nestátní mohly spolu spolupracovat, aniž by se NO museli bát o svojí existenci, která závisí na finančních prostředcích. Vždyť vlastně NO dělají velkou část práce pro všechny, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením.

ZÁVĚR

Každý člověk se snaží ve svém životě nějakým způsobem obstát. Někomu se to daří, jinému ne. U každého člověka se leckdy objeví různé problémy a každý je řeší svým způsobem. Některého člověka může způsob, jakým řeší svůj problém zavést až do vězení. Zde jsou pak lidé, kteří se mu snaží pomoci. Je důležité, aby se s odsouzeným člověkem pracovalo po celou dobu jeho pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody. Ve všech věznicích probíhají takové programy a činnosti, kterými se zaměstnanci snaží působit na odsouzené tak, aby změnili své chování, postoje, hodnoty a také je připravují na to, že jednou opustí brány věznice a měli by se snažit žít nadále tak, aby se do ní nemuseli vrátit. Člověk by měl být kladně motivován a měla by být posilována jeho odpovědnost ke svému životu.

„Znamé cíle trestu : pokání, resocializace a odstrašení, nebudou naplněny, pokud odsouzený nebude doprovázen ve víře, naději a lásce. Odsouzení nejsou jen pachatelé, ale mnohdy také oběťmi svého životního příběhu.“

Někomu se daří žít po propuštění bez konfliktů se zákonem, jinému ne. Všem je ale poskytnuta pomoc a záleží pouze a jen na člověku, zda ji přijme. Velký problém představuje zadluženost, kterou si s sebou odsouzení mnohdy přinášejí jež do výkonu trestu. Zde jsou pak bohužel ztížené podmínky k jejich řešení a splácení. K dobrému přechodu z VTOS na svobodu pomáhá, když se odsouzený již ve výkonu trestu začíná informovat o možnostech zaměstnání a bydlení. Ve věznicích jsou různé rekvalifikační programy, které pomáhají zvyšovat možnosti odsouzených při hledání pracovního místa. S tím jim také může pomáhat sociální kurátor. Mnohdy však potencionální zaměstnavatelé požadují výpisy z rejstříku trestů a nebo jsou plni předsudků i strachu zaměstnat člověka, který přichází VTOS. Zaměstnání má však velmi pozitivní vliv na odsouzeného a pomáhá mu řešit problémy např. s bydlením a splácením dluhů. Pokud má člověk, který přichází na svobodu nevyřešené dluhy, může to být pro něho neřešitelná situace a jeho cesta pak může skončit zpět ve věznici. Práce tak může zabránit recidivě. Je také pravdou, že ne všichni mají o práci zájem.

V praktické části jsem se chtěla dozvědět, jak se liší praktická činnost od teorie. Použila jsem dotazníky a rozhovory s lidmi, kteří se denně setkávají s lidmi, kteří jsou ve VTOS nebo propuštění z VTOS. Každá profese či služba má své specifické problémy. U NO jsou to finanční prostředky, na něž navazuje nedostatek soc. pracovníků, není taková kvalita služeb, nedostatečné prostory,.....Jejich existence závisí na dotacích a grantech a mnohdy bojují o „holé přežití“.

U ostatních profesí je to přílišná administrativní činnost, velké množství klientů na jednoho pracovníka a tím i nedostatek času na řešení jeho problému,.... Důležitá je hlavně spolupráce státních a nestátních organizací. Nestátním organizace pomáhají propuštěným tím, že zde mají možnost přístřeší, stravy, ošacení,... Dostane se jim pomoci při komunikaci s ostatními institucemi jako je např. úřad práce či okresní správa sociálního zabezpečení, pomoci při hledání pracovního uplatnění a nezbytného bydlení. Snaží se také o motivaci člověka k soběstačnosti a odpovědnosti. Vše však záleží na člověku samotném. Je to především o tom, že člověk musí chtít změnit své chování sám. Pokud nemá zájem, všechna snaha a pomoc o kterou se ostatní lidé snaží je zbytečná. Všude je však snaha dostat předpisů. Jsme ale lidé a některé předpisy je třeba „upravit“ podle potřeb klientů.

Bakalářská práce mě obohatila o zkušenosti, seznámila jsem se s tím, jak pracovat s odbornou literaturou, jak dělat šetření a vyhodnocovat dotazníky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERATURA :

ČÍRTKOVÁ, L. – ČERVINKA, F. *Forenzní psychologie*. Praha : SUPPORT, 1994.

ČERNÍKOVÁ, V. *Sociální ochrana*. Praha : PA ČR, 2005.
ISBN 80-7251-207-2

HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005.
ISBN 80-86708-05-5

HÁLA, J. *Bolest a naděje vězení*. Praha : Triton, 2007.
ISBN 978-80-7387-013-3

KARABEC, Z. a kol. *Krátkodobé tresty odnětí svobody*. Praha : Kufr, 2000.
ISBN 80-86008-76-2

KARABEC, Z. a kol. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody*. Praha : Kufr, 2004.
ISBN 80-7338-024-2

MATOUŠEK, O. – KOLÁČKOVÁ, J. - KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X

MATOUŠEK, O. – KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha : Portál, 2003.
ISBN 80-7178-771-X

MEZI VĚZENÍM A KOMUNITOU – *Sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. Praha : Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s., 2008. ISBN 978-80-904116-0-9

NĚMEC, J. *Psychopatie a kriminalita*. Praha : MV ČR Centurion, 1993.
ISBN 80-901121-7-X

POMPEY, H. – *studijní materiály*

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2004.
ISBN 80-7178-802-3

VALEŠ, F. – MATULOVÁ, K. *Projekt Šance – Koalice Šance*

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2008 – AZ JIHLAVA

ČASOPIS ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 2/2009, Praha : VS ČR, 2009. ISSN 1213-9297

ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY

HELSINSKÝ VÝBOR : Děti odsouzených rodičů (online). Praha. Dostupné na : www.helcom.cz/view.php?cislocclanku_2007102401 (cit. 20.3.2009)

ARMÁDA SPASY : Co děláme (online) . Praha. Dostupné na : www.armadaspasy.cz/staticke.php?wh_co_delame (cit. 18.4. 2009)

NADĚJE : Nabídka služeb (online) Praha. Dostupné na : www.nadeje.cz/index.php?q_node/14 (cit. 13.5. 2009)

CHARITA : Dům Matky Terezy (online) Hradec Králové. Dostupné na : www.charitahk.cz/nase-sluzby-dum-matky-terezy.html (cit. 13.5. 2009)

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR : Statistická ročenka Vězeňské služby ČR. Dostupné na : www.vscr.cz (cit. 28.2. 2010)

PENOLOGIE . Dostupné na : <http://penologie.hala.sweb.cz> (cit. 20.1.2010)

POUŽITÉ ZÁKONY

TRESTNÍ ZÁKONÍK

SEZNAM ZKRATEK

VROS – výkon trestu odnětí svobody

VS ČR – vězeňská služba České republiky

MS ČR – ministerstvo České republiky

MPSV – ministerstvo práce a sociálních věcí

OSSP – okresní správa sociálního zabezpečení

ÚP – úřad práce

PMS – probační a mediační služba

AD – azylový dům

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA I. : Dotazník

PŘÍLOHA 1 - DOTAZNÍK

Otázka č. 1 :

Pohlaví

a/ muž

b/ žena

Otázka č. 2 :

Věk

a/ 20-30

b/ 31-41

c/ 42-52

d/ 53 a více

Otázka č. 3 :

Byl/a jste ve výkonu trestu odnětí svobody seznámen/a s některými organizacemi, které se zabývají pomocí trestaným po vykonání jejich trestu odnětí svobody?

a/ ano

b/ ne

Otázka č. 4 :

Využil/a jste možnost kontaktovat některé organizace?

a/ ano, ještě ve výkonu trestu odnětí svobody

b/ ano, po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

c/ ne

Otázka č. 5 :

Pokud ano, jakou organizaci jste požádal/a o pomoc?

Otázka č. 6 :

Kontaktoval/a jste kurátora?

a/ ano, ještě ve výkonu trestu odnětí svobody

b/ ano, po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

c/ ne

Otázka č. 7 :

Podarilo se Vám najít zaměstnání po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody?

a/ ano

b/ ne

Otázka č. 8 :

Měl/a jste se po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody kam vrátit (např. rodina) ?

a/ ano

b/ ne

Otázka č. 9 :

Využil/a jste duchovní služby?

a/ ano, ještě ve výkonu trestu odnětí svobody

b/ ano, po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

c/ ne

Otázka č. 10 :

Pokud jste využil/a duchovní služby, jak je hodnotíte?

Otázka č. 11 :

Jaký byl Váš největší problém po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody?

ABSTRAKT

Venzhöferová Lenka : Reintegrace pachatele trestného činu do společnosti. Havlíčkův Brod 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Hyková, Ph.D.

KLÍČOVÉ POJMY

- výkon trestu odnětí svobody, integrace, reintegrace, odsouzený, sociální kurátor, probační a mediační služba

První část práce je teoretická. Jejím cílem bylo popsat postupy a činnosti, které se provádějí ve výkonu trestu odnětí svobody, kde dochází k přípravě na život na svobodě a popis činností organizací a služeb, které se těmito problémy zabývají po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Do praktické části jsou zařazeny aktivity a stručný popis činností některých zaměstnanců zabývajících se reintegrací odsouzených. Dále jsou zde výsledky šetření, kterým jsem chtěla zjistit, jaké služby či pomoc využili odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody a jaké po propuštění v výkonu trestu odnětí svobody.

ABSTRACT

Venzhöferová Lenka : Reintegration of Offenders Back into Society. Havlíčkův Brod 2010. Bachelor's Thesis. The University of South Bohemia in České Budějovice. The Faculty of Theology. Thesis supervisor : Mgr. Kateřina Hyková, Ph.D.

KEY CONCEPTIONS

- punishment execution of imprisonment, integration, resocialization, condemneders, probation officer, probation and media service

The first part is theoretical. Target of first part was describe procedures and activities, which are done within execution of a punishment of imprisonment, where the preparations are concerned of problems after liberation of execution of a punishment.

Activities are enlisted to the practice part and simple description of activities of some employees who are interested in non-integration of condemneders. Further on there are results of investigation, from which I wanted to find, which services or help condemneders used in execution of punishment of imprisonment and which after liberation of execution of a punishment.

KLÍČOVÁ SLOVA

Výkon trestu odnětí svobody – k němu dochází až po konečném trestním řízení na základě pravomocného odsuzujícího rozsudku soudu, jestliže pachateli trestného činu (odsouzenému) byla prokázána vina a uložen trest odnětí svobody.

Integrace – začlenění, zapojení

Reintegrace – znovuvvedení do společnosti, znovuzakotvení ve společnosti

Odsouzený – ten, proti němuž byl vydán odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci

Sociální kurátor – pracovník sociálního referátu obecního úřadu, který poskytuje sociální pomoc společensky nepřizpůsobivým občanům

Probační a mediační služba – provádí dohled a kontrolu nad obviněným, obžalovaným, či odsouzeným. Mimosoudně zprostředkovává řešení sporu mezi obviněným a poškozeným.